

Miről lehet felismerni

azokat az urakat és hölgyeket, akik

DIANA-SZAPPANNAL

a szappanok királyával mosakodnak?

1. Aki Diana-szappannal mosakszik reggel, annak arczbőre mindig tiszta és fehér.
2. Aki Diana-szappannal mosakszik reggel, annak arcza sohasem fényes, valamint az orra sem.
3. Aki Diana-szappannal mosakszik reggel, annak arcza és orra sohasem vörös, kék, érdes.
4. Aki Diana-szappannal mosakszik reggel, annak arczán a ránczok láthatatlanok.
5. Aki Diana-szappannal mosakszik reggel, annak arcza mindig üde, friss, ápolt.
6. Aki Diana-szappannal mosakszik reggel, annak kezei hófehérek, bársonyszerűen lágyak és finom tapintatúak.
7. Aki Diana-szappannal mosakszik, annak sem orrán, sem arczán mitesserek nincsenek.
8. Urak, kik Diana-szappannal mosakszanak, nyakuk hátsó oldalán sem láthatók sóha a feldörzsölések és pattanások.
9. Uraknál nagyon gyakori borotválkozás után, az arczon és a nyak elő részén a kipattogzás és a pattanás: aki Diana-szappannal mosakszik, annál ez ki van zárva.
10. Aki Diana-szappant és crémet használ, annak arczáról és kezéről 6 nap alatt az összes tavaszi szeplők lemosódnak.

Tisztelt gyógyszerész úr! A múlt hónapban küldött Diana-szappanból és Diana-krémből kérek két-két adagot hugom részére. Továbbá egy doboz fehér Diana-pudert. Sok szépitőszert használtam, de ily tökéletes készítmény egy sem volt. El is van terjedve városunkban minden jobb módú uri családban. Marseill, 1908 decz. 30.
Tisztelettel Vanderpíji Guillone.

Tisztelt gyógyszerész úr! A minden oldalról agyondícsért Diana-szappan, Diana-puder és Diana-krémből én is rendelék egy-egy adagot. Ha az én szeplőim is úgy el fognak múlni, mint az összes barátnőimé, úgy több rendelést várhat tőlem, mert nagy az ismeretségem hölgyek között.
Berlin, 1908 deczember 26.
Tisztelettel Pauline Schneider.

Tisztelt uram! Kérek utánvét mellett három Diana-szappant. Orrom és arcom egészen vörös volt még néhány hét előtt, most a Diana-szappannal mosdom, attól teljesen megfehéredtem. Ezentúl csak Diana-szappannal fogok mosakodni.
Hamburg, 1909 január 5.
Üdvözlettel
Frau Rosenberg, Beamtler.

A Diana-puder teljesen ártalmatlan, az arczon gyönyörűen és egyenletesen tapad, szabad szemmel teljesen láthatatlan, nagyon kellemes és gyenge illattal bír, éppen ezért nemcsak hölgyek, hanem urak is használják.

Egy üvegtégely Diana-crém (nappali és éjjeli használatra) 1 kor. 50 fill.
Egy üvegtégely Diana-crém (csak éjjeli használatra) 1 kor. 50 fill.
Egy nagy darab Diana-szappan 1 kor. 50 fill.
Egy nagy doboz Diana-puder szarvasbőrrel együtt (fehér, rózsaszín vagy sárga színben) 1 kor. 50 fill.

Kapható egész Európában a gyógyszerárakban, drogeriákban és parfümeriákban.
A ki nem tudja saját helységében beszerezni, az rendelje meg a központból:

Erényi Béla gyógyszerész, Budapest, Károly-körút 5.

(A legkisebb megrendelés is postafordultával utánvétellel eszközöltetik.)

2. SZ. 1911. (58. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, JANUÁR 8.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egész évre — — 20 korona. A «Világkrónika»-val
Félévre — — 10 korona. negyedévenként 1 koronával
Negyedévre — — 5 korona. több.

Külföldi előfizetésekre a postailag meghatározott viteldíj is csatolandó.

A BRÁDI ARANYBÁNYÁSZAT.

KEVESEN tudják idehaza, hogy a Hunyad megyében fekvő Brádon olyan nagyarányú aranybányászat folyik, a mely legnagyobb ez idő szerint egész Európában. A bányászatot természetesen idegenek üzik, nevezetesen németek, de ennek csakis a mi saját elhetetlenségünk és tőkében való szegénységünk az oka. Azok a bányák, melyek most a Kölnben székelő német társaság tulajdonát képezik, 30 év előtt még magyar kézen voltak — pangó állapotban.

Az egész bányászat középpontját a rudai «Tizenkét Apostol» bánya képezi. Már a rómaiak dolgoztak e helyen, az ő tárnákja ma is látható, s megkülönböztethető azoktól, a melyek későbbi eredetűek. Harmincz év előtt e bánya egy magyar társulat birtokát képezte, mely társulatban a Tisza, a Zeyk, és a gróf Tholdalagi családok birták a legtöbb részvényt. Sok évi átlagban 16,000 frt volt az esztendőnkénti haszon, de az egyes esztendőben igen nagyok voltak az eltérések. Volt úgy, hogy csak 4000 frt haszon jutott felosztásra a 128 részvényes között. Ezért a társulat igen szívesen belement az eladásba, mi-

kor egy német társulat jelentkezett s 550,000 forint vételárat kínált.

A németek azután megvették a szomszédos zdráhocezi Szt. János nevű bányát is. Ezt a múlt század elején egy Spanyolországból ide szakadt család, a Batternay-ak művelték, még pedig igen nagy haszonnal. De később báró Jósika kézre került a bányarészek legnagyobb része s a jövedelem nagyon megapadt. A harmadik bánya, melyet a német társulat megszerezett, a muszári, mely folyton változtatta a tulajdonosait, hasznot évek hosszú során át nem hozott, s alig került a németek birtokába, mikor egyetlen lelőhelyen 74 kilo-

A BRÁDI ARANYBÁNYÁSZAT. — A VIKTOR ALTÁRNA SZÁDÁJA.

A BRÁDI ZÚZÓMŰ.

bort boldogan szüresölgették és poharukat összekocozintva, titkon egymásra mosolyogtak. E mártírok külsejükre nézve igen derék, jóra való embereknek látszottak, bár mind a kettőnek volt olyan ruhadarab a testén, a mely mintha nem is tartozott volna a többihez.

A szürkeszakállúnak a vállára dobott barna köpenyegét tenyérnyi foltok éktelenítették, míg a köpenyeg alatt jól szabott angol ruha vala. A kistermetű kövérkés vendégnek rendkívüli volt a kalapja.

Kis, rongyos-szegélyű kalapka volt az, a mely gomba-módjára, alig a fejbüdját fődte be viselőjének és harminczkét esztendősenek bizvást lehetett mondani.

A rácz korcsmáros azt is észrevette, hogy mind a kettőnek aranyóra van a zsebében és pénz is mindig akadt erszényükben. Többnyire szótlanul ültek, de voltak aztán olyan napok is, a mikor belemelegedtek a beszélgetésbe és ilyenkor egyik sem hagyta a másikat szóhoz jutni. A poharak fenekével az asztalt ütögették és kipirosodott az arcuk. Mások egy odavetődött vándor-muzsikást szólítottak fel muzsikálásra és a rácz korcsmáros elámulva látta, hogy a cigánynyal a szögére akasztott barna köpenyegnek muzsikáltak.

BRÁD LÁTKÉPE.

RUDA.

A BRÁDI ARANYBÁNYÁSZAT.

Míg ők maguk hallgatagon ültek szokott asztaluknál és csak néha bölintottak egyet vagy kettőt a köpenyeg felé.

Az idősebbnek látszó felemelkedett az asztaltól és megölelte a kabátot.

— Szegény Sándor, szegény Balás Sándor! — rebegte elérzékenyülve és a szeme megtelt könnyel.

A kövér a homlokába húzta a rongyos kis gombát és komoran mormogta:

— Emlékszel, Lajos, a császárfürdői bábra? A mikor ennek a köpenyegnek először muzsikáltak?...

A szürkeszakállas felkiáltott.

— Mert új volt! Szegény Balás Sándornak új kabátja volt!...

Nagyot hallgattak, mialatt a cigány egyre húzta a szomorúbbnál-szomorúbb nótákat a köpenyegnek. Később elküldték a cigányt és még egy messzely bort rendeltek. A kiskalapos a tenyerébe hajtotta a homlokát és akadozó hangon beszélt:

— Sajnálom eltévesztett életemet... Sajnálom, a mikor eszembe jut fiatalságom. Milyen más idők, milyen más emberek voltak akkor! Emlékszel Henczler Laczira, a ki az író barátai kedvéért egy esztendeig nem ment be a hivatalába, csakhogy mindig velük lehessen? Ma már nincsenek ilyen emberek. Hi-

szen magam is, saját magam is cserben hagytam a Múzsát és most érzem csak, hogy a Múza nélkül nem vagyok egész ember. Mit ér minden, ha már egyszer nem kell szalonát vacsorázni! Hidd el nekem barátom, a szegénység szoros összefüggésben van a boldogsággal. Azóta se voltam boldog soha, hogy a Komlót, a régi írói élet központját odahagytam.

A szakállas elgondolkozva hallgatta barátja szavait. Hátradólt a rozoga széken és a tekintetét a levegőbe meresztette. A kövér ezalatt újra bort rendelt és az üvegek megszaporodtak az asztal végén.

A kövér volt a beszédesebb. A különös kis kalapot a fejbüdjára tolt és így folytatta:

— Mindamellét ma már nem mernék írók közé menni. Fájna, ha nem ismernék nevetem és műveimre nem emlékeznének. Idestova harminczkét esztendeje lesz, hogy az udvari szobácskában laktunk és szegények s ifjak voltunk. És boldogok voltunk. Aztán mindebből nem maradt meg semmi egyéb, mint ez a kalap. — A mostani írók azt sem tudják, hogy mi a szegénység. Hallok néha róluk egy és más. Stréber, léha fiatal emberek, a kiknek csupán a cilinderükre van gondjuk. A zsebük tele van pénzzel.

— Pedig az írók mind szegények, — vágott közbe a szürkeszakállas.

— Az igazi írók, — hagyta helyben a kövér, — a milyenek mi voltunk, Lajos! A mikor ötven krajczárt kaptunk egy költeményért.

és két forintot egy novelláért. De az aztán novella volt! Nem olyan írka-írka, a milyent manapság írnak.

— Nem bizony, — dörrent közbe a szakállas. — Az én «Virágkosar»-annak még ma sem tud nyomába lépni egyik sem. Két esztendeig sirtak a magyar hölgyek a «Virágkosar» hősnőjének szomorú sorsa miatt... Még ma is emlékszik rá egynémelyik öreg asszonyság.

A rácz, a ki egy darabig a szomszéd asztalnál üldögélt, időmultával megunta hallgatni a sok haszontalan beszédet, meg el is álmosodott. Felállott és kijelentette az uraknak, hogy szeretné bezárni a korcsmát...

A kiskalapos nagyot rikkantott a korcsmáros szavába:

— Zárja be, kend. De mi innen el nem megyünk.

A szakállas szekundált:

— Nem, nem...

És egy széket felborított.

A rácz megrökönyödve nézte vendégei duhaj kedvét. A következő perczben egy palaczk repült a levegőben, majd egy tányér sivitott el a rácz feje mellett.

— Aufsreiben! — kiáltotta a kis kövér. — Az írók nem fizetnek!

Az «aufsreiben» szóra dühbe jött a rácz.

A FELTÖRT ARANYTARTALMÚ KÖZET ISZAPJA.

BÁRZA.

A FEHÉRES KÖZET TARTALMAZZA AZ ARANYT.

Gorombán ráfördött a vendégekre, a mire a kis kövér hasát kidüllesztve, mellét ütögetve állott a korcsmáros elé:

— Fogd be a száját, bormérő! Tudod-e, hogy kik vagyunk? Feléri-e alantjáró eszed, hogy a nemzet íróit miféle bánásmód illeti?

— Én semmit sem érek, — dühöngött a rácz. — Fizetni és haza.

A kövér félrevágta fején a furcsa kalapot.

— Ird fel a kontót, bormérő. Oda arra a régi ajtóra, a hová szegény Balás Sándor kontóját rovogatta hajdanában dícső elődöd. «Nefelejcsfi» még mindig jó néhány liter bor erejéig.

— És «Elemér» se utolsó, — morgott közbe a szakállas. — Hallottad valamikor ezt a nevet korcsmáros: «Elemér». Nos, «Elemér» én voltam.

A rácz jobbra-balra káromkodott, aztán hirtelen elszaladt a helyszínéről és néhány percz múlva egy rendőrral tért vissza.

Nefelejcsfi és Elemér e közben már mindent összetörtek az asztalon.

— Meghalt szegény Sándor, szegény Balás Sándor! — kiáltotta a kis kövér.

A szakállas az ócska barna köpenyegét ölegette végkép elérzékenyülve.

A rendőr csak a kűszöbig ment, onnan hirtelen visszafordult és karon ragadta a korcsmárost:

— Meg van maga bolondulva? — kiáltott

A ZÚZÓMŰ BELSEJE.

A BRÁDI ARANYBÁNYÁSZAT.

BÁRO KAAS IVOR.

rá: — Kovács kegyelmes urat a miniszteriumból kisérjem be?

— De ha nem akar fizetni? — okvetetlenkedett a rácz.

A rendőr megvető pillantást vetett a koresmárosra.

— Maga még új ember Budán. Nem tudja, hogy mindig ez a mulatság vége, ha a kegyelmes úr azt az ócska, rongyos köpenyvet veszí magára? — Annak az alacsony kövér úrnak pedig két utcaja van Budán.

Nefelescsi és Elemér egymás nyakába borulva siratták ifjú korukat, szegénységüket, álmaikat.

K. Gy.

BÁRO KAAS IVOR.

1842—1910.

Mielőtt eltávozott tőlünk az ó-esztendő, még egy hatalmas szakmányt ejtett magának: elragadta tőlünk a legragyogóbb tollú magyar publicisztikát egyikét, lélekben, szenvedelemben, rajongásban a legtüzesebbet: báró Kaas Ivort. Halálának fájdalmas híre nem jött váratlanul. E nagyszerűen harcos és nagyszerűen nyugtalan léleknek éveken át tartó szenvedéssel és hónapokon át tartó halódással kellett megfizetnie az örök békeségért és nyugalomért. Azért, a mit az élettől el nem fogadott soha, most a halálnak kellett őt rákényszerítenie.

Báró Kaas Ivor, a ki 1842-ben született, hatvannyolcz esztendő volt, a mikor meghalt. Nagy kor, a melynek terhéért félszázados szakadatlan munkásság, egy vulkánikus léleknek örök lobogó izgalma, állandó harcossági fölindultság és egy hosszú betegség temérdek gyötrelme is tetézte. De báró Kaas Ivor esodálatos szívóssággal győzte egész élete legutolsó esztendejéig a kort, az izgalmat, a harcot, a betegséget. Mert lelkében az életnek rendkívüli gazdagsága lakott. Olyan ember volt, a kinek ideáljai vannak és az ideálok a maguk örök életéből részt adnak a léleknek, a mely magát megtölti velük. Az eszmény nagyszerű élet-elixír, a fiatalon tartásnak esodás hatású ereje van benne. Azok az emberek vénülnek el hamar, a kikben elharvadnak az ideálok, a kikben él valami, a miért élni kívánnak, a minek alkotni, hódítani, a miért küzdeni kívánnak, azok sokáig megmaradnak élőknek, harcosoknak és munkásoknak.

Hogy mi volt a báró Kaas Ivor eszménye, a melyhez mozgalmas élete egész folyásában mindég hű maradt és a melytől munkásságának nem mindig egy irányban haladó vonalai soha el nem távolították, ezt a kopersója

mellett a temetés egyik szónoka, Prohászka Ottokár püspök remek beszédjében így határozta meg: «Ez az ember profétái lélek is volt. És a proféta egy gondolatnak, egy eszmének él. Kaas Ivorban a profétaság abban változott ki, hogy ő a keresztény gondolatot mindenütt, magánéletben, közéletben, közigazgatásban, törvényhozásban keresztül akarta vinni és ezért dolgozott. És hogy ha profétához illoen a pusztá szele sivitott is néha szózatában, de kibékített mindenkit, mert voltaképen a profétának kiméletlensége elsősorban s leginkább önmagának szólt. Mert magától követelt az eszmék szolgálatában minden áldozatot.»

A Kaas Ivor egész élete bizonyossága volt a meghatározás helyességének. Azon a területen, a hol ő dolgozott, a profétái rajongásnak és a fanatizmus merevségének temérdek nehéz és fájdalmas összeütközést kellett elszenvednie. A politika mindig a viszonyokkal, a körülményekkel, az erők adott mennyiségeivel való számolás művészeté és Kaas Ivor nem értett ehhez a matematikához. Ő mindenben csak a maga eszményének tökéletes érvényesülését szerette ragyogó, profétái önzetlenséggel, de profétái merevséggel is és elért volt szerete több esztája és összetűzése fegyvertársaival, mint ellenfeleivel. Ezért látott mindig árulást a büles békekötésben és megalkuvást a viszonyokkal való köteles számvetésben. És ezért vándorolt egyik harcos csoporttól a másikhoz, mindig küzdve, mindig ostromolva, mindig reménykedve, mindig megesalódva. De a harca mindig nagyszerű volt, a fegyvere mindig tiszta, a legnemesebb acél, a legtisztább kézben.

A ki egy hosszú életet tölt el örökös harcban, sok sebet eszt, sok sebet kap, sok fájdalmat okoz, sok fájdalmat él át. És Kaas Ivornak a kapott sebeknél nem fájhatott kevésbé, a mit adott, mert szinte gyermekien jó lelke volt a fehérbajú verekedőnek és a csalódás indulata sürint vitte később azok oldalához, a kikkel egykoron szemben állott. De oly átlátszó lélek volt, jelleme oly világos, hogy maradandó és megmaradó érzés irányában csak a szeretet és tisztelet lehetett és ragyogó tehetségének hódolata.

Utolsó útjára is ezek az érzések kísérték és ezek az érzések borították el a koszorúkkal a havas temetőben az új sírt, a melynek hantjai a forró hazaszeretnek, a toll hatalmának, a mélységes vallásosságnak a pihenést nem ismerő munkának, és a rajongó eszménységnek egy értékben és érdemben kiváló nemes öreg hősének kopersóját ölelik.

AZ ELMULT ÉV SZEMLÉJE.

Az 1910-ik esztendő a világtörténet számára nem produkált korszakos eseményeket, sem itthon, sem külföldön. Csöndes volt a jövőtele és esöndes volt a távozsása. Csupán egyetlen-

BÁRO KAAS IVOR TEMETÉSE A KEREPESI-ÚTI TEMETŐ HALOTTAS HÁZÁBAN.

egyszer, az év utolsó negyedében, október 5-én dördültek meg az ágyúk Portugáliában, hogy a hónapok óta tervszerűen előkészített forradalmat proklamálják. A változás aztán színpadi gyorsasággal következett be s október 7-én Mánuel király már aláírta a trónról lemondó iratot s e napon az új köztársasági kormány a hatalmak tudomásával és beleegyezésével átvette a vezetést. Az 1910-ik esztendőnek ez volt a legjelentékenyebb külpolitikai eseménye, melyhez képest az év végén feltört brazilai forradalom is csak másodrendű fontossággal bírt. A krétai kérdés és a görög válság forrongásai okoztak még nagyobb aggodalmat, de az ellentétek lassankint annyira elsimultak, hogy a békeség is helyreállt a harcoló felek között. Inkább lokális szempontból bírt fontossággal Anglia uralkodójának, VII. Eduárdnak halála, kinek helyébe még az év folyamán utódát, V. Györgyöt királylva koronázták.

A magyar politika történet számára azonban annál több feljegyezni valót zsufolt össze az elmúlt esztendő. A tavalyi újév válságban találta a nemzetet s mikor Lukács László, mint designált miniszterelnök január 3-ikán Bécsbe utazott, hogy a kabinetalakításra vonatkozó előterjesztését a királynak megtegye, Kossuth Ferenc a koalíció függetlenségi elemeinek hivatását abban a feladatban jelölte meg, hogy az új viszonyok között fokozottabb erővel teljesítsék a nemzet jogai körül ellenőrző szerepüket. A válság máj 1-jén kezdődött abban a stádiumban állott, hogy a király január 17-ikén felmentette a Wekerle-kormányt s a Khuen-Héderváry-féle kormány tagjai még e napon letették az uralkodó kezébe az esküt. A további események gyorsan alakultak. Az új kormány bemutatkozását a függetlenségi párt radikálisabb elemei ellenszennvel fogadták s a januári házfelosztás után a miniszterelnök felajánlotta a királynak lemondását is, melyet a király nem fogadott el. Az ez utáni időket a szervezkedés munkája foglalta el. Az országos munkapárt megalakult és az egész országban szervezkedett. S miután a juniusi választások többséget biztosítottak a kormánynak, az új rendszer megkezdte működését.

Az egymásra toldó események forgatagában itthon is, külföldön is világszenzációkká leginkább azok a bűnös események nőttek, melyek egyes embereknek a társadalom törvényeivel való szembeállításból keletkeztek. Épen csak névleg említjük meg őket. Ilyenek voltak: a Steinhelne, Tarnowszka, Schönebeckné, Borowszka asszony világhírű perei, melyek mögött nem maradt el sem szenzáció, sem exotikusság dolgában a Haverda Mária háromszorosan tárgyalta bűnpöre. A nők mellett meg lehetős rekordot értek a férfiak is, habár az elmúlt évben a társadalomellenes események terén nem az övék volt a babér. A Hofrichter főhadnagy eziankális merénylete, a Crippen feleséggyilkossága, továbbá a Ki-

mos, Liszky József, Szöke Jenő, Breitkopf mérnök különféle motívumokból keletkező gyilkosságai nem egyszer a külföld figyelmét is felkeltették. A Molnár József postaszolga és Szabó József nyomdai munkás családirtásai pedig képet adtak annak a dekadenciának, melybe a legalsó osztályok embereit a nyomor zülleszté.

Az egyének tragédiáin, szerencsétlenségén és nyomorán kívül a tömegekre is ránehezedett az Isten csapása. Olaszországban a ciklon tett száz és száz családot földönfutóvá, nálunk felhőszakadás és árvíz szedte áldozatait az ország legszegényebb vidékein, Krassó-Szörény és Temes, továbbá Arva, Liptó, Turóc, majd Máramaros, Kolozs és Szolnok-Doboka vármegyékben. Emberben, állatban, életben és gazdasági javakban tömérdek érték veszett oda, de valamennyinél legborzasztóbb hatása volt mégis a husvét nap, március 28-iki ökrötölő tűzkatasztrófa, mely egy munkás, jómódú szimmagyar község fiatalágát hordta össze pár perc alatt bál mulatságból, — iszonyú halotti ravatalra. A katasztrófa között emlékezetes volt még a szegedi Pálfi-féle gyufagyári robbanás, mely 13 munkás életét oltotta ki.

Mélyre ásták a gyászérzést azok a veszteségek is, melyek egyes kiválóságok kidőlésével az emberiséget és hazánkat érték. Az egész világra nézve legmegrendítőbb volt ezek között a Tolsztoj halála, de a nagy veszteség érzésével hatott a tuberkulin feltalálójának, Koch Róbertnek, továbbá Mikszáth Kálmánnak és Székely Bertalannak a halála, mert zsenijök az egész világnak szóltak. A gyász érzetét fakasztották fel még azok a hírek, melyek a Mantegazza, Mark Twain, Björnson halálát jelentették vagy a hazaiak közül a Kaszelik Jenő, Laky Adolf, Emmer Kornél, Kun Bertalan, Városv Gyula, Zelenka Pál, István Vilmos, báró Kaas Ivor halálára vonatkozó gyász-hírek.

Ezek a halálozások annyiban mégis megkülönböztetést is szültek, hogy a természet törvényének rendje szerint, előrehaladottabb életkorban következtek be. A legújabb találmány azonban, mely a légi madarak vetélytársává tette az embert, a jóformán alig két éves múlttal bíró repülőgéppel mégis szedte áldozatait. Már a juniusi budapesti repülőverseny alkalmával történtek komoly katasztrófák az Eilhoff, Frey André, Chavez, Latham és Bielowicz lezuhanásaival. De e katasztrófáknak szerencsére, leginkább a gépek lettek áldozatai. Ellenben az év második felében rohamosan nöött az aviatika halottainak száma, úgy, hogy az év végére már a huszonötöt elérte. Csak a leghíresebbeket említjük közülük, mint az alpesi repülés hőseinek, Chaveznek, továbbá Ki-

net, Rolls, Moissant stb. katasztrófa, de töméntelen volt a súlyos balesetek száma is, melyekből a magyaroknak is kijutott, kik közül Zsélyi Aladár, Adorján János és Horváth Ernő szenvedtek súlyosabb sérüléseket.

Egyidőben, a mig jelentkezése és elvonulása tartott, a Halley-üstökös ejtette lázba a világot s majdnem abban az időben, mikor a világsajtó a hatalmas égi tünemény vendégszereplésének hozsannázott, járta be az összes államok sajtóját egy rendkívüli fontosságú fel-fedezés híre. Ez volt az Ehrlich-féle vérba-lyógyószert. A klinikákon és kórházakban azóta fardhatatlanul folynak ma is a kísérletezések s habár vannak olyanok is, a kik skepsissel fogadják meg mindig a gyógyószert sikereit, de ezekkel szemben a szakembereknek egész tömege hirdeti a szer rendkívüli gyógyító erejét. A további kísérletek fogják majd véglegesen igazolni, hogy a tudományra és az emberiségre nézve Ehrlich tanár találmánya valójában mit jelent? De kétségtelen, hogy kedvező és teljesen tisztázott eredmények esetén az elmúlt esztendőnek ezt a találmányát ama fel-fedezésnek könyvébe fogják iktatni, mely az emberiség számára leghasznosabb vívmányok emléket őrző lapjain.

SZÍNHÁZI SZÜNÉT.

A fővárosi színházak valóban szünetet tartak — a referensnek, a ki élven az alkalommal, messze a fővárostól keresi színházi fogékonyságának helyreállítását. Sikertelt-e ez, később fog kitünni. Mert az egyes színházak itt, a hol most van, nem bántatják ugyan, de félelmetesebb kérdés háborgatja: a színház általában merre megy, föl-vagy lefelé, előre vagy hátra, főleg pedig mely irányban. A referens a kérdést el akarja hessegetni; de ez nem távozik, legalább kis részletfizetést követel. Lehet-e azokból a színházi eseményekből, melyeket a múlt évben átélünk, valamit következtetni?

Jól van, felelünk: Édes keveset. Egy év egy városban nem számít, annak képét a legkülönbözőbb véletlenek találkozsája formálja. Mégis egy hozzávetést mernénk kockáztatni. Mintha a történeti dráma újjáéledésének vonaglásait tapasztalnók. Csak úgy eszünkbe jut, mint sejtés, lehetőség, nyom. Nem baj, ha nem igaz; legalább keresni, nyomozni tanulunk közben. Az alkimisták is az aranyeszlás mesterségét keresték és egészen mást találtak: a kémiát.

De nem nevezetes-e, hogy az év egyik legkomolyabb sikere Szomorv történeti színműve volt, mely Mária Terézia alakját oly érdekes módon meg tudta eleveníteni? A földolog itt bizonyára az alak elevensége, nem pedig tör-

BARTÓK LAJOS SÍREMLÉKE.

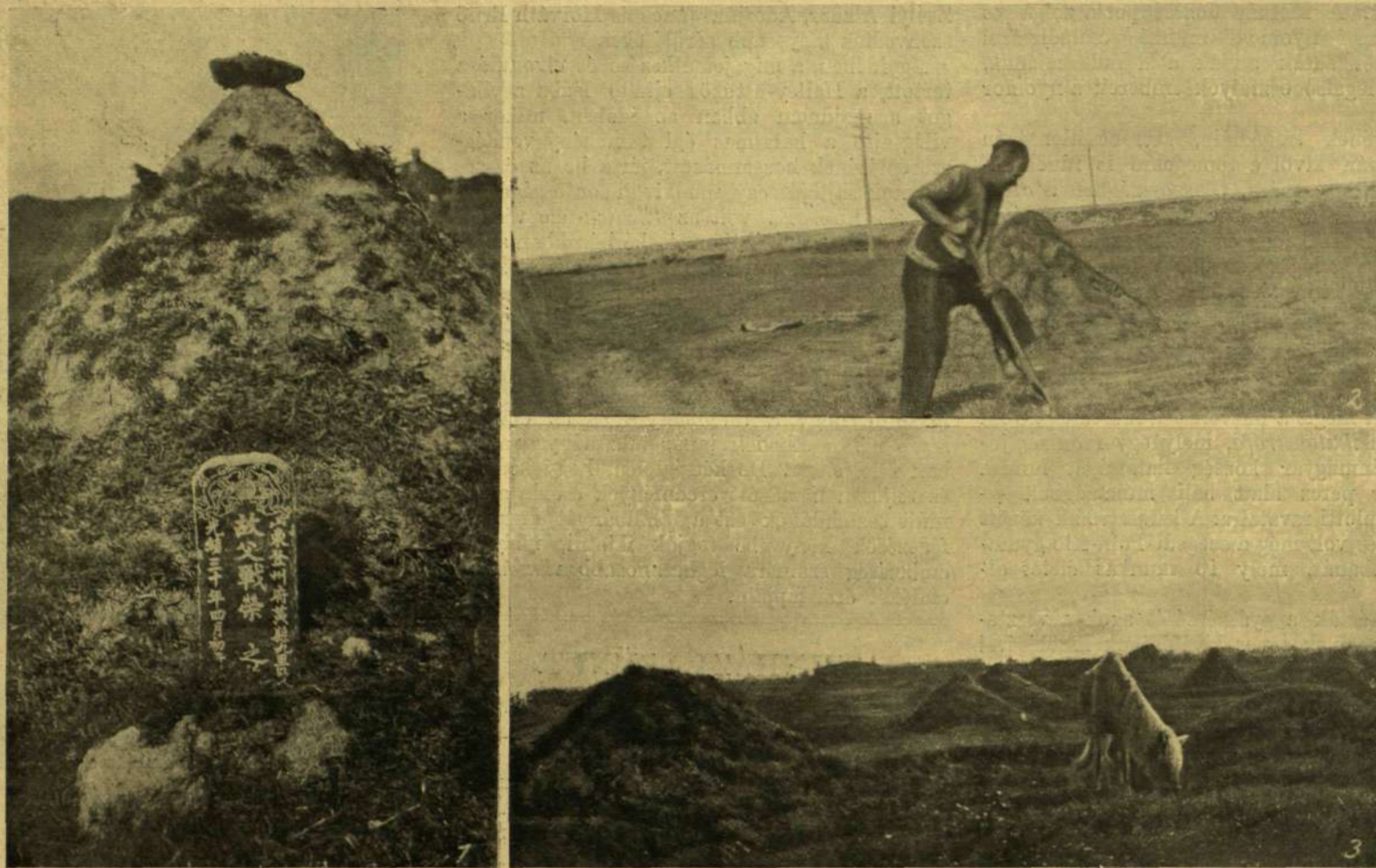
téneti volta; de az az érdekes, hogy Szomorv, a moderne modernje, ép a történet alakjait érintette búvós vesszejével. A fiatalok közül Farkas Pál is történeti témát választott, a közelmúltból, de a mely mégis ránk nézve teljesen múlt. Igaz, hogy modern problémákat rejtet témájába, de miért kereste a történeti kosztümöt? Az is említésre méltó, hogy Rákosi Jenő «Endre és Johanná»-ját ritka sikerrel eleveníthetik föl, az egész sajtónak a saját elhatározásán való nagy álmélkodására. Hiszen mi ezt a darabot ismertük és ime, mégsem ismertük. Shakespeare «III. Rikárd»-járól pedig kitünt, hogy ámbár nagyon szeretlennek érzük és primitív szerkezetűnek, a mi a modern, ideges közönséget kemény próbára teszi, mégis esodálatos érdeklődéssel és megindultsággal nézi a nagy közönség. Hofmannsthal, a német író, majd az öskor mítoszát modernizálja, majd kéjutaszt tesz Goldoni Velenczejébe; a francia «Dagobert király» Dóczy finom elmségére és utópiái kalandozsáira emlékeztet bennünket; a német Gawan-ciklus a Szent Grál mesés korszakába visz bennünket. Majdnem elfelejtettem volna Rostand romantikáját! A lapok jelentik, hogy egy legmodernebb budapesti színházi embertől egy Attila-dramát készülő színre hozni a Nemzeti Színház. Bécsben most játszóttak Schönherr Károlytól egy népies tragédiát a harminczéves háború idejéből. Ugyancsak Bécsben a nap eseménye Schmitzler «Ifjú Medardusz»-a, mely a XIX. század első évtizedében játszik. Csak találmokra szedtük össze, a mi épen eszünkbe jutott; ha utána nézhetnénk, sokkal többet találnánk. Itt pedig nem tudákos vagy dilettáns írók könyvdrámáiról van szó, hanem élő irodalomról és művészetéről. Ez nem lehet pusztá véletlen, főleg ha a francia modern dráma fénykorára gondolunk, a midőn a történeti dráma ép oly ritkaság volt, mint pl. a történeti festmény, a mely most is alig terem. De mit jelent ez a tény?

Egészen bizonyos, hogy a dekoratív szempontnak nagy része van ebben a historizizmusban. A történet rendkívül dekoratív, dekoratívabb, mint a leggazdagabb modernitás, mely a nagyváros száz meg száz kirakatából kiált felénk. Nem a fény és pompa fontos, mert az most is van, de az újság, a festőiség, a látszólagos hitelesség. Biedermayer, rokokó sokkal kedveltebb, mint a renaissance vagy a közép-kor, melyet nagyon is kiaknázta. Hofmannsthal rongyokba öltözteti Elektrát. A színpad majdnem mindig felhomályban. Reinhardt nagyszerű erdőt varázsol a színpadra a «Szentiván-

SOMLÓ SÁRI, A SÍREMLÉK ALKOTÓJA, SAJÁT MŰVE ELŐTT.

BARTÓK LAJOS SÍREMLÉKE A KEREPESI-ÚTI TEMETŐBEN.

1. Nemes ember sírja. 2. Sírásó munka közben. 3. Közemberek sírjai.

KHINAI SÍROK. — Pásztor Árpád felvételei világhörüll útjáról.

éji Álom-ban. A színházi rendező első sorban termévesz, azután kosztümművész, végül hangulatművész, a mihez segítségül véli a fényművészt. Elfelejtettem, hogy butorművész is, továbbá zeneművész, zajművész, gesztusművész és pauzaművész. Mennyivel jobban érvényesül ez a sokszereplő művész a történeti szinten, mint a modern boudoirban, amely minden fénye mellett is prózai, mindennapi, lekötött. Nem is akarom ezt a rendezői művészetet lebecsülni. Az az idő, midőn a római és görög tragédiákat czopfosan játszották, mindörökké elmúlt. A termévesztet minden járulékaival a hangulatművészet szolgálatában áll, a hangulatművészet maga pedig a tragikus vagy komikus művészetében és ebben van jogosultsága. A hangulat olyan, mint a levegő a térben, ez a környező elem a lélekművészetben, amely nélkül a körvonalak bántóan élesek, az egész merev és elvont. Ebből következnek a határát. Fáradt művészet ez, mely kiábrándult mindenből. Szerelmes emberek, féltékeny emberek, házasságtörők, indulatok, szenvedelmek, becsvágyók, bosszúállók, — mindez *viux jeu*, százszor láttuk, könyv nélkül tudjuk, mindez nem igaz, mindez gyerekeknek és naiv embereknek való. Mit tudnak ezek a költők? Jago? Ismerünk jágóbbakat, legjágóbbakat. Szofoklesz «Elektra»-ja! Tessék a klinikára jönni velünk, különbekezt mutatunk. A rendező művésze, ez valami. Ezt tanulni kell, itt az experimentumnak van helye, ez az igazi experimentáló színpad, a fantáziának új tere nyílik, itt új fényhatás, amott zajhatás, majd gesztushatás, zenei hatás, pauzhatás, térhatás és így tovább. Itt győzelmesen konkurálhat fantáziánk a valósággal. Hol látunk a valóságban így kiképezett tereket? Sejtelmes felhomályokat? Gondoljunk «Monna Vanna»-ban a dübörgő kocsi, a távoli megvilágított városra, nem szólva a köntösről, mint a legszebb női test egyetlen ruhadarajáról. Ezek a hatások? A dráma szinte mellékessé

válk, a színész is. Ez nem realizmus, ez új művészet, mely a drámai művészet helyére teszi magát, ennek a helyét a minimumra zsugorítja össze. A történeti elem tulajdonképpen mellékes valami, a történeti dekoráció a fő.

Szegény régimódi referens rosztul jár. Be van rendezve a drámai elemzésre és nem veszi észre, hogy kárpitosi, építészeti, szabói, optikai ismeretei mily hiányosak. Sőt nincsen is ezekre betanított figyelme. Sőt egészen rossz úton jár elemzéseiben. Azt hiszi, hogy a színpadon a lélektani motiváció fontos és nem látja, hogy az események egészen más forrásból ömlenek. A *festőiség* a legjobb szempont, nem a karakterek és szenvedelmek játéka.

De a dekoratív szempont visszahat az egész drámára. Eleinte talán a rendező tanította a drámaírókat, de csakhamar a drámaírók emelkedett fölébe a rendezőnek. Eleinte a rendező választotta a történeti tárgyú drámákat (történetin itt mindent értvén, a mi nem modern realizmus), majd pedig a drámaírók keresték azokat a témákat, melyek a rendezőnek valók. Ez volt egyik forrása az új szimboliztikus művészetnek, talán a fő. Nem mondom, hogy nem irnak többé házasságtörő drámákat, problémás darabokat, nyomorrajzolókat, erkölcsi konfliktusokat föltárókat, bohózatokat, stb. A doktorok is vegyes kosztot preskribálnak. A nyelv hatalma sem szűnt meg a színpadon. Olyan író, mint Molnár Ferencz, a legszűbb hangulatokat meg tudja egyeztetni a legérdekesebb lélekrajzzal. De méltóztatasság megfigyelni a közönséget! Mennyire kiábrándult a rendes szabályok szerint készült játékokból! A festőiség a hangulat terére viszi a drámai művészetet, a hangulat pedig a történet felé tereli. Ha jó az igazi költő, egyszerre föl fogja fedezni, hogy itt új világ kínálkozik neki. Itt egyszerre föl van mentve a fotografálás unott terhétől. Itt érzése szerint összesűritheti az eseményeket. Itt felöltöztetheti az embert szokatlan kosztümben és bemutathatja lelkét szokatlan meztelenségben. A történetben találhatja meg azt a modernséget, amely el nem avül. Nem vagyunk még ott, de aligha nem ebben az irányban megyünk előre. Az a hév, melylyel a rendezői művészetre vetjük magunkat, nem lehet véletlen és aligha okatlan. Csak kezdeteiben és kicsapongásaiban az. Biz-

nunk kell a művészetben, hogy ezen az előcsarnokon keresztül megint oda jut, a hol új virágzásnak indulhat. Ezekkel a sejtésekkel és reményekkel tekintünk vissza és előre.

Alexander Bernát.

HOPP FERENCZ GYŰJTEMÉNYE.

Az Andrassy-úti villák egyikén zöld márványlap, rajta aranyos betűkkel e felirat: «*Buizenzorg-Lak*», a mi hollandi nyelven anynyit jelent, hogy «gondtól ment lak». Egyszerű, szomszédaihoz hasonlítva szinte szerény emeletes ház. Az előtte levő kis kertben különféle kövek és szokatlan formájú alkotások. Mindegyike más-más világrészről származik: az öt világrész kövei. A hátsó kertben kőből faragott Budha, pagoda a híres Nárá-ból, khinai kapu és a fák lombja alatt, mintegy jellemzésül a tulajdonos lelkületének, nagy tálcza, melyen seregestül sűrű-forog, csicsereg a sok madár, melyet ott etetnek.

A ház lakója a főváros egyik legismertebb üzletének tulajdonosa. Ott szerezzük be mi, a kik már vagyunk negyven évesek, az üveget, melyre szükségünk van, ha irunk; a Váci-utczában sétáló ifjonek, a kik rendszerben a sajtóságos, idővel elmuló tökéletlenségben szenvednek, hogy az egyik szemükkel rosszabbul látnak, a hódító monoklit; a két említett időhatár közötti urak pedig a színházi látóvet, melylyel végigsöprik a színházak páholyait. Ott vásárolják az iskolák a fizikai és egyéb tanszereket, melyeket, hála a gazdának, immár magyar munkások gyártanak itthon; és ennek az üzletnek a kirakata előtt csoportosult, mielőtt a házat lebontották volna, a déli korzó közönsége megbámulni, vagy irigységgel szemlélni a szépségeket, előkelőségeket, nevezetes vendégeket, vagy világhírű halottakat, a kiknek képeit, még pedig a velük kapcsolatos szenzáció után azonnal, a kirakata kiakasztották.

Mindezeket az üzlet egy elzárt kis helyiségéből intézte Hopp Ferencz, a ki ott mindent magának mond. Kistermetű úriember. Feltűnően magas homloka kopasz, arcát fehér szakáll kereteli, arczsine üde, bogár szeme olyan friss, élénk, tekintete olyan átható, hogy alig akarjuk elhinni, hogy maholnap 77 éves.

DISZNÓPÖRKÖLTÉS. — Úrmós Péter rajna.

Legjellemzőbb rajta azonban csontos, száraz keze, melynek fiatalos szorítása még most is erőt és határozottságot árul el.

Idegenből szakadt hozzánk, a Hermhuttek fészkeből, Morvaországban Fulnek nevű helységéből. Tizenhárom éves korában hozta magával a néhai Calderoni tanoncának. Nyughatatlan lelke vágott világot látni; garastgarásra rakott, miglen végre háromszáz forintot összegyűjtött. Azt találván, hogy ez utóvőgre sem valami sok pénz, eladta nélkülözhető ruháit s az ekként összekuporgatott összeggel álmaitak országába, Amerikába vitorlázott, a hol négy és fél évig élt. «Elmentem Amerikába azért is, — magyarázta, — mert tudtam, ha hazajövök, sokkal jobban meg fognak becsülni.» Ez volt első nagyobb útja, eredménye pedig, hogy még többet akart látni a világból s a mint szerét tehette, földközi utakra indult, mindenkor egymagában. Összesen négyszer járta körül a világot, legutoljára 1905-ben, mindég a leghosszabb útirányokat választva. Így, mikor a chicagói vilákiállítást ment megtekinteni, a maghellai szoroson át igyekezett Amerikába. Indult innét májusban, októberben érkezett Chicagóba.

Mint minden utazó, úgy ő is kezdetben vásárolgatott úti emlékeket, különösebb terv nélkül, a mi épen kezeügyébe akadt, magának, ismerőseinek s barátainak. Hazatérve úgy találta, hogy emlékei annyira érdekesek, hogy azoktól megválni nem képes. Megtartotta tehát azokat magának s ezzel megvetette alapját későbbi gyűjtésének, mely életének, az utazás mellett, egyedüli szenvedélye. «Inkább eladom a nadrágomat, semminthogy akárcsak egy japáni lakkdoboztól is megváljak», mondotta, mikor nála jártam. Gyűjteménye ma négyezer darabnál áll s neki magának kétszáz ezer koronánál jóval több került.

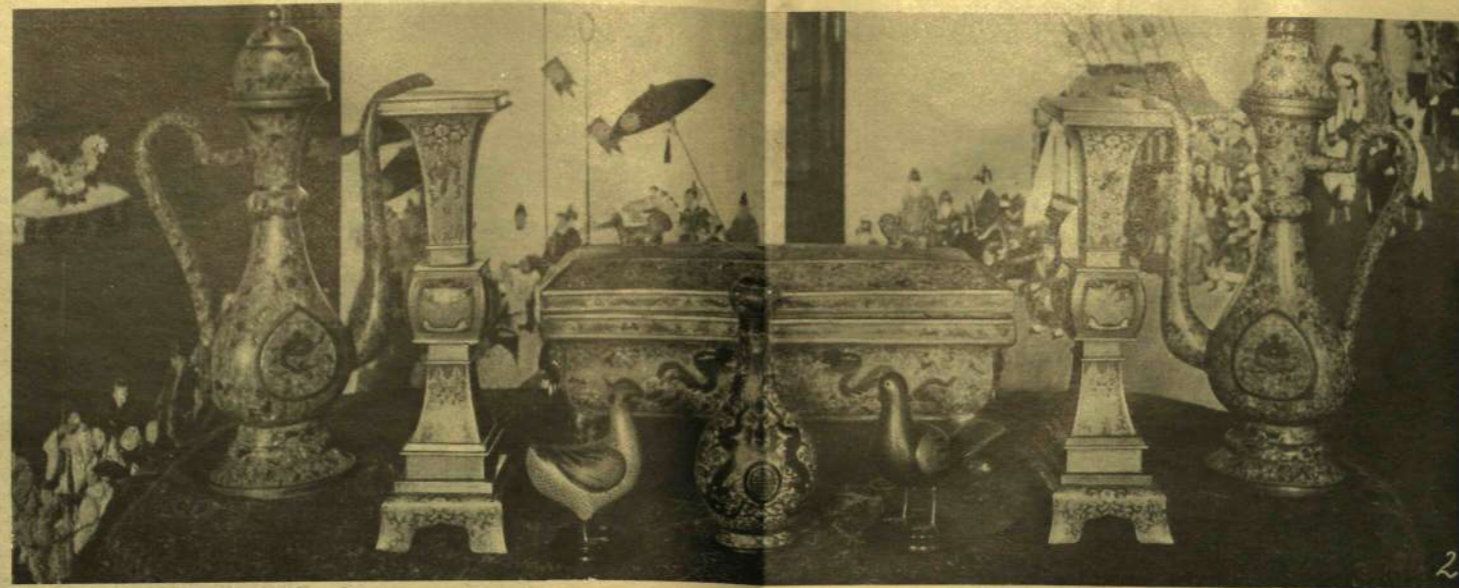
Négyezer tárgyat leírni lehetetlen. Azokról átnézetes képet festeni sem könnyű, kivált olyanok számára, a kik nem szoktak ahhoz, hogy egy szó, egy jelző szemük elé varázsolja a szóban fogalt tárgyat. Mind a mellett megkíséreltem fogalmat adni az olvasónak arról, a mit Hopp villája a földszinten s az emeleten,

összesen hat helységben, vasajtók mögött, egy sereg szekrényben, múzeumszerűleg rendezve magában rejt és a mi ezen felül a falakon felfüggesztve látható. A gyűjtemény zömét Japán szolgáltatta. Ennek az országnak az alkotásai vonzották leginkább a fáradhatlan utazót. A gyakorlott szem hamar rátalál e csoport javára, a körülbelül harmincz darab aranyos lakkdobozkára, melyben az inventio üdesége és változatosága versenyre kel a bámulatos kivitelével. Az ilyen elsőrendű japáni aranyos lakk tapintásra is egyetlen a maga nemében, semmi máshoz nem hasonló és európai észszel alig vagyunk képesek felérni, mikép végezhet ember szabadkézzel, ennyire finom munkát. Az egyik doboz fedelén két páva, tollazatuk mikroszkopikus nagyságú zöldeskék gyöngyházból kirakott, oldalán ugyanebből az anyagból körbe rajzolt picziny mértani mustra, csillag, százával: az ember kérdi, lehet-e ilyet egyáltalán csinálni? és a mellett bájosan szép. A japánok orvosság-tartója, az inró, és a hozzája tartozó fitygó, a neckze, valami négy-száz példánnyal van képviselve. Az előbbi rendszeren hosszúka, három egymásra illő részből álló lapos doboz, ezerfélekep díszítve. Láttam egyet Kenja mestertől, Kenzan tanítványától. Fából való; elején gyöngyházból faragott bambuszlevelek között, gubbasztó darút ábrázoló ciraquelé fayence, bensejében fedeles fiók, ebben még három kisebb fiók, az egyikben még most is van néhány fehér pirula. A neckzeből pedig, mely zsinóron lóg, a japánok kifogyhatlan fantáziája a legváltozatosabb, legmeglepőbb alkotásokat hozta létre, minden elképzelhető anyag felhasználásával. A neckze hol lapos porcellangomb, hol fából faragott teknősbéka, kigoró, hol gyümölcs, hol pedig s ez a leggyakoribb eset, elefántcsontból való apróság: egérke, hal, majomcsalád, szörnyeteg, emberke, játszó gyermekek s mi egyéb. Nincs két egyforma. Nagyon sokszor igen szépek, mindenkor művésziek, leggyakrabban érdekesek, sokszor meglepők és mulatságosak, de sohasem banálisak ezek a csecesbecések, melyeket a japáni tárgyak gyűjtői előszeretettel vásárolnak.

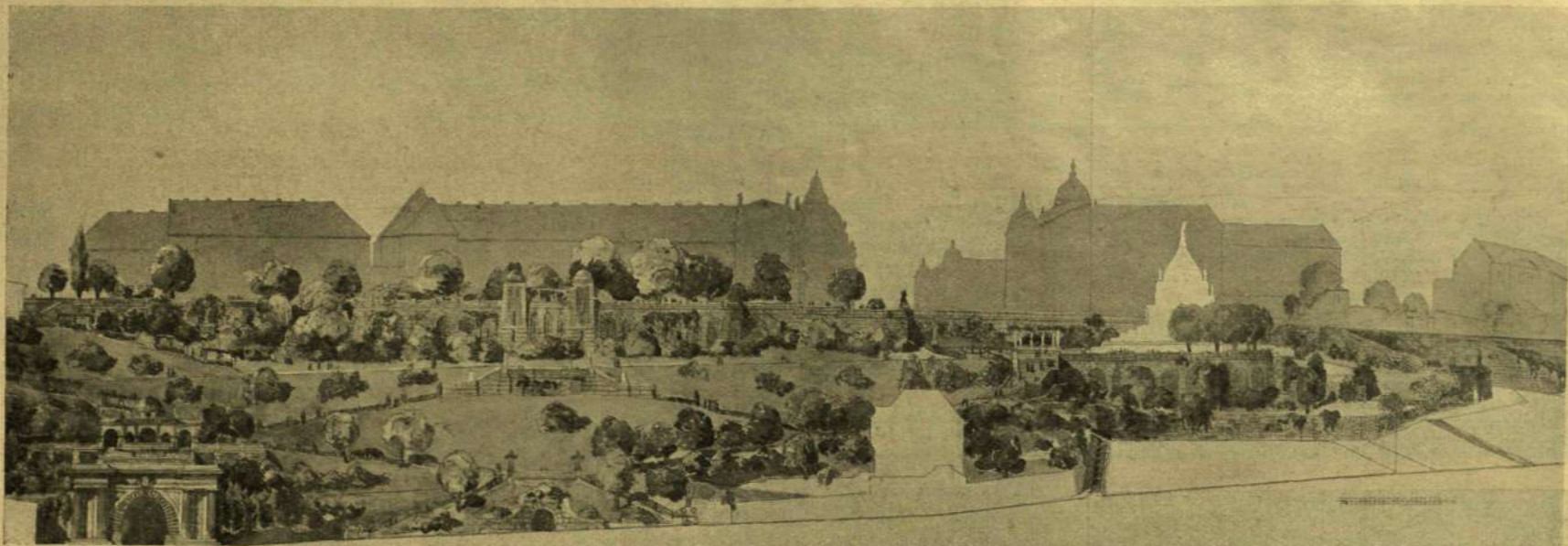
A kemény cserép a japáni iparművészet egyik legfényesebb lapja. A Satzuma név közkezen forog. Pedig nemcsak ott és Kiotóban, hanem Japán majdnem minden részében készítették agyagművesek aranyat érő remekeket, melyeket az odaváló amatőrök selyemzaccokba zárva, féltő gondallal őriznek s büszkén mutatnak. Mindig apróságok; nagyméretű edények csak az európaiak számára készülnek. A japáni amatőr, akár mi egy festmény vagy szobor előtt, óráhosszat tud gyönyörködni kis eszéje mázának izzó színében, változatos csillogásában, abban az egy-két fűszálban és a rajta ülő kis madárban, mely esetleg falát díszíti. Hopp gazdag gyűjteményében két darab ragadta meg figyelmemet. Az egyik Kiotóban készült virágedény, külsején a szivarvány minden színében ragyogó krizantemum-erdő, Meizan mester modorában, belül pedig sok-sok pille, azt mondják, tizezer. Nem tudom, annyi-e; de érdekes, hogy tudtommal a japáni az egyetlen nyelv, melyben a tizezer számjegyek külön neve van — man — s egség gyanánt szerepel. A másik, egy karesú, bársonyos tapintású edény, melegsürke ciraquelé mázzal; díszítése néhány igen élénk, de azért harmonikusan egybeolvadó, zománczest festett krizantemum.

Khina művészete kevésbé van képviselve; de az amatőr szeme bizonyára megakad két rekesz-zománczos edényen, melyek állítólag a császári palotából származnak. Annyi bizonyos, vannak annyira szépek, hogy ott is helyet foglalhattak volna. Kerek talpuk sakudot (egy sajátos ótvény) példáz, arany berakásokat utánzó rajzokkal, testük finom hamvas-kék alapon diszkrétén szinezett stílizált virágokat tüntet fel; szájuk tányérszerű korong, melynek belső lapján gyönyörű kobaltkék zománcz ragyog, rajta arany pókhálók között csesznye virágok.

Ezeket inkább találmokra soroltam fel a sok közül. Így lehetne ezt folytatni lapokon keresztül. Mert ha egyfelől vannak a gyűjteményben nagyobb csoportok, a minő a japáni emlékek, másfelől Hopp az öt világrész termékeibe, a természet és az emberi kéz szül-

1. BERAKOTT SZEKRENY ÉS ELEFÁNTSONT FARAGVÁNYOK. — 2. KHINAI CLOISSONNÉK. — 3. SZALON RÉSZLET. — 4. HOPP FERENCZ. — 5. MŰTÁRGYAK. — 6. ARANYOZOTT LAKK PAGODA. — 7. ELEFÁNTSONT, ZOMÁNCZ ÉS FAYANCE TÁRGYAK.

AZ ERZSÉBET KIRÁLYNÉ EMLÉKMŰ ELHELYEZÉSÉNEK ELSŐ DÍJAL KITÜNTETETT PÁLYATERVE. — Bálit és Jámber műve.
(Háttérben a Vár egy része, jobbról a Vörös kereszt háza, balról a miniszterelnöki palota).

tekbe egyaránt mélyen belemarkolt s mind-egyikéből hozott haza ritkát, érdekeseit és sokat. Ilyen körülmények között annak, a ki a gyűjtemény ismertetésére vállalkozott, szintén csak az lehet a feladata, akár ő is világkörüli utat tenne, hogy végigvezesse az olvasót a tárgyak tömkelegén, egyszer-másszor odamutogatva arra, a mi menetközben szemet szúr: két nagy japáni állvány, az egyik a Tokugawa-család czimere, telve elefántcsont alakokkal; a másik faragott, ugyancsak elefántcsont faragványok állanak rajta; japáni pagoda, emeletes tetővel, lakkal díszített és aranyozott, benne kisebb-nagyobb Budha-szobrok; szekrény, tartalmából kiválik néhány jade-ből és hegykristályból faragott edény; az emeleten bronzok, porcellánok, fayenceok, indus, japáni és kínai babák, kosztüm szempontjából nagyon érdekesek; fegyverek, a vadak primitív gyilkos szerszámától fogva a szépségében kegyetlen japáni kardig (katana), mely a japán ember felfogása szerint lelkének foglalója; népies ékszerek, japáni, kínai és indiai himzett ruhák; néprajzi tárgyak, Kamerun, Kongó, Szamoa vidékéről és a Fidiszzigetéről; csigák, korallak a legkülönfélébb tengerek mélyéről, ásványok a világ minden tájáról; viztisza, minden hibától ment hegyi kristályból készült golyók, a japánok szerint a lélek jelképe (legalább olyannak kellene lenni a léleknek), rózsakvarczból, ametisztből, füsttopázból készült és csiszolt szobrocskák, edények; zenehangszerek, biva és szamizen; a Nilus-, Jordán-, Ganges- és a bethlehemi Mária-forrás vize palackokba zárva; remek elefántcsont agyarak. — «most, hogy megvettem őket, megmondhatod nekem őszintén, — kérdezte Hopp az eladótól, — mit adnál cserébe ezért a húsz darab agyaráért?» «Elsütöttem a vadember előtt egy papiros kapszlit, a minék annyira megörült, hogy egy kis dobozra valóért átadta valamennyit; egy keretben érdekes régi japáni pénzgyűjtemény, a legkorábbi 1573-ból való, többnyire tojásdad lemezek, a legnagyobb Nansio-oban, tiszta ezüsthöz való pénz, 163 gramm, a legnagyobb aranypénz: Tempo-oban, 165 gramm; azután akár a meszebeli keleti fejedelmeknél, foglalatlan, csiszolt és csiszolatlan drágakövek, kisebb-magyaránságú nyers gyémánt Kimberleyből, fillér nagyságú köszörült rubint, ametiszt, topáz, opál — ki tudná mindazt felsorolni, a mit Hoppnál látni? Általános jellege pedig a gyűjteménynek, hogy úgy szóljak a lelke: a világkörüli út.

A világ azonban nem volna teljes ügy-e, ha hiányoznék abból Isten kalapjának a bokréája, Magyarország. Így vélekedett Hopp is. Ezért válogatott hazánkba is néhány virágzatát kiegészítésképp. Ott diszlik lakásában Munkácsynak egy remek tengeri tájképe, a holdszárlóval és egy kis kézirajza, Lotznak életnagyságú női aktja, és egy kisebb vázlat, Benczúrnak egy-egy tanulmánya a Szent István bazilika oltárképéhez, valamint a «XIV. Lajos és Pompadour» című ismeretes képéhez; néhány igen érdekes festmény Neográdnak, Biharinak, Margi-

tainak, Aggházynak, Roskovicznak, Pálliknak, Ipolyinak, Ebnernek és Telepynak.
Hopp Ferencz, vagy hogy ismertebbik nevén nevezzük, Hopp bácsi, maholnap ismét, ezúttal ötödik világkörüli útjára indul. Búcsúzni akar ettől a világtól, mielőtt a másikban, a nagy ismeretlenben folytatná vándorlásait. Adja Isten, hogy egészségben és erőben térjen haza; örömmel fogjuk viszontlátni, akár hozott magával újabb vásárlást, akár nem.

Radisics Jenő.

VADEMBEREK.

Délamerikai indiánusai között.

Jó lesz egy kicsit tisztázni ezt a fogalmat, beszélve róluk.

Mikor Délamerikából előjöttem, ilyenféle kérdések értek: mondja kérem, nem félt ott az «indusoktól?», — furesk is lehetnek azok a «hinduk», — ott is vannak emberevők?

A világról sem túlozok, valamennyi kérdés művelt ember szájából eredt. Nem is őket hibáztatom, hiszen az élet megőrli a geográfiai emlékeztetést. Kevés a jó és hiteles útleírás, kevés az érdeklődés, a mely köztudattá tenné, hogy az Amerikák indiánt nevelnek, s az Indiák a hinduk és indusok birodalma.

Körülbelül állatkertek után képzeljük az indiánt, különösképen a távoli Délamerika öslakóját. Önmegadónak, vigyorgónak, kicsit úgy, mint az erdő vadját; üldözöttnek, néha üldözőnek. Kevés megvetéssel gondolnak rájuk, mint a vándor cigányra. En halálos sértésnek tartom azokhoz hasonlítani az indiánt. A ki nem kunyorál, s nem görbül láttunkra koldulásra a marka. Igaz, hogy ott, a hol a művelődés elnyűtt nadrágot, keshedt szoknyát ad rájuk, talán cigányhoz hasonlókká válnak.

Nem mondhatnám, hogy kapva-kap a civilizáció áldásain, hiszen megél nélkülünk is. Neki a mi kulturánk csak kényelmet jelent, a szükségést megadja a folyó, mezőség, az erdő és a saját találékonyága. Nincs jogunk a kultúra megnevezést magunknak lefoglalni. Annak összejtje életre fakad az őserdős vidékek humuszában is, legfeljebb kisebbre és más alakban növekedik.

Ki tanította meg az indiánt vékonyka zsinogot, kötelet sodorni a pálmafák rostjából? Ez az első összesodort szál vezet a kultúra labirintjába. Milyen ügyességgel veteli össze kezdetleges szövészeket, övnek, köténynek, a miknek tartóssága bőrrel vetekszik.

Ki tanította fából varrótűkészítésre, a mivel legügyesebb szűcsünknek módjára varrja össze látatlanul fonákán a vadbőröket? Takarónak, sátorának. Hogy jött rá arra a számtalan csomózási technikára, a mivel tarsolynak bogoza össze a fonalat?

Itt már a díszítés kezdődik, s a hol ez kezdődik, túl vagyunk már a szükségesen, s ugyanott van a kultúra. Meg aztán a színekben. Mert az öv és tarsoly, mondhatnánk,

szükséges, de a színes tarsoly és tarka öv már lukszus dolga.

Ugyancsak itt vagyunk túl az állaton is. A czifrázkodás emberi tulajdonság, és talán onnan datálódik, a hol az ember legelőször nézett a víz tükrebe.

Az állatokhoz képest nagyon sutának találván magát, vett tőlük kölesön prémes bőröket és tollakat.

Micsoda remekbe készültek a délamerikai indián tolldíszek! Még van nálam egynehány, gyönyörű «párisi»-tollkalapocskák készülének belőlük. Nincs kisasszonykéz, a mely utánuk dolgozna azt a pálmafonálból csomózott finom hálót, a melynek göbeibe egyenként, párosával foglalják be a tollakat. Tarka színpompájában, sokszor csak egy tónusban árnyalva, mindég csodás izléssel és pontossággal.

Nem részletezem egyéb dolgaikat. A faragott pipákat, hangszereiket, czifra fésűjüket, s a csodálatos vonalakat, a mikkel kis edényeknek, dísztárgyaknak avatják a vaddinnye gyümölcsét.

A mint mondtam, nem szívesen kölesönöznek tőlünk. Voltam én a Pileomayo mentén messze bent lakó magános törzsnél. Szinte határos volt velük két európai megletelepült, a francia Zsoszó-testvérek vadbirtoka. Azoktól láthatták színét a gyufának, mi is kínáltuk, mégis mikor főzéshez láttak, két papálczika került elő. Egy kemény- és egy puhafapálcza. S a puhább fába lyukak voltak vágva, abban forgatta egyik legény a keményebb botocskát. Mikor megtüzesedett, lobbantotta tüzre a száraz levélből, galyból rakott kis máglyát. Igaz, hogy örültek a tollunk kapott viaszgyújtónak. Mégis hiszem, ez a gyorsan elfogyó, nagy-szerű csomag gyufa mérgezi meg először primitív életüket. Itt jelentkezhetik legelőször az irántunk való elégedetlenség. Vagy az ekeszarvát tartó parasztunknak úgy egy kicsit nem-e szorul ököbe a keze, ha a gőzeke búgását hallja...

Életmódjában, érzésében félreismerjük az indiánt. Torzképpen túlozva látjuk idecipelt, Buffalo-esinálta falujokban. Ők minket elfoglatlanabban néznek, mint mi őket a műveltség magaslátáról. Viselkedésünkben velük szembeni van valami vadállattal való enyelgés. Pedig ha csak egy kicsit is megnyerjük bizalmukat, az elragadtatásig kedvesek hozzánk.

Milyen szeretettel tapogattak a toba-indián asszonyok; megbámulták színesebb arcomat, világosabb hajamat. És szeretet csillogott szemükben, mikor megölegettem porontyaikat. Nem bizgatja őket a fehér faj iránti gyűlölet. Legfeljebb azt a különbséget érzik, a mi űr és paraszt között örökön-örökké megvolt. A félelem legintenzívebb érzési irántunk. Már pedig van oka félni.

Mesének hittem az indián üldözést, mint a hogy annak hittem a németeknek Afrikában való kegyetlenkedéseit.

Az elsőt a helyszínen hallottam ténynek avatni, következésképen hiszem a másikat is.

Valamelyik nagy délamerikai állam egy időben nyakrafőre fogatta be az indiánokat. Mint

politikai rabokat zárta el őket. Néhány familia bekerült legnagyobb múzeumának sutterén helyiségeibe. Ellátták őket minden jóval és értékes embertani méréseket tettek rajtuk. A ki nekem elbeszélte, gyermekkorában még játszott a fogságba jutott indiángyermekkel.

Éltek ott, mint a kaliezkába zárt madár, — azok sorsára is jutottak.

Az én ismerősöm jó pár év múlva látta őket viszont. Feljebb egy emelettel, mint érdekes preparátumokat, ritka csontvázakat. Történt pedig ez a művelődés és tudomány szent nevében...

Hasonlóan megborzongok, mikor visszaemlékszem egy fiatal férfira. Oroszlánszínű, szinte sörényes haja mindég homlokába lógott, vizes kék szemét emberietlennek, kegyetlennek láttam. Vagy talán megismert története képzeltette így el velem?! Ez az ember egyik argentinai katonai őrségnek volt parancsnoka. Ne tessék elképzelni valami kedélyes garnizont. Húsz-harmincz főnyi legénységgel a Gran-Chaco hatalmas térségébe került. A hol nincs szép lány, nincs kávéház és pezsgő. Köröskörül nincs egyéb, mint mező és újra mező, embermagas füvel, sok helyen mocsárnak sűped a rét és gyilkos miazmákkal oltja belé a halálos hideglelést a szegény katonába.

Néha-néha jön egy transzport ennyivaló élet-szükség, s az egyetlen tiszt, úgy a hogy kényelembe szedi magát. Már a mennyiben megengedi a pálmásudárból összetakolt rancsó. Igen unalmas arrafelé az élet. Naiv kedély, ha közel az emeletes őserdő, elmerülhet annak szépségébe. Az én ismerősöm nem volt naiv kedély. Sportsman volt és sportolt az indiánokkal, olyan módon, a hogy nálunk tessnek a nyulakkal. Körbe szoritotta őket és asszonyt, gyereket se kímélve, küldte valamennyit változott módon a másvilágra.

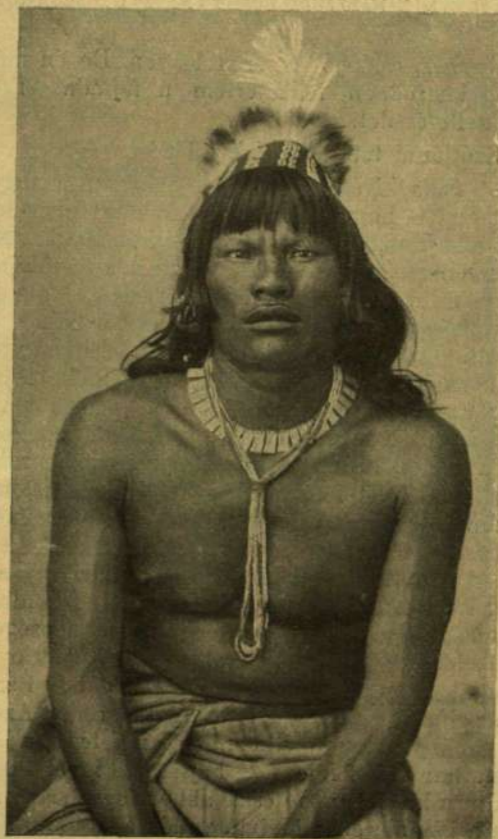
A kormány illően halálos ítélettel honorálta és futni hagyta. Így került Paraguayba. Nem mindenki dugta előre a kezét. Utóvégre felfogás dolga. Én undorodtam tőle. Mintha tetteinek véres reflexze tükröződött volna vissza vörös fején.

Az indián tehát fél... Retteg a puskavillanástól, mert tudja, hogy annak erejével nem versenyezhetik mérgezett nyila, vadászsképe. A mely tulajdonképen az erdő állatjainak van szánya. Csak nagy esetben fordul ember ellen.

Hány pusztulóban levő törzs húzódik meg Anuncion város közelében. Némelyikből nincs már több, mint a törzstönök-familia. Nem egyszer látogatnak el a városba. Ilyenkor, hála a policzia szemérmességének, vászonlepelbe burkolóznak, szinte félgyszász velle hollószárny színű hajuk. Plumerát árulnak reatollból készült dús fűrtös tollseprőt, a mit mi bizonyára kalapokra raknánk. Meg aztán

ÉTEKEZÉSRE KÉSZÜLŐDŐ INDIÁNOK.

INDIÁN FŐNÖK.

TOBA-INDIÁN HARCOSOK.

DÉLAMERIKAI INDIÁNOK.

rikító tarka tollakból összerakott, mesék fejedelmének való jogart.

Ezek már nem boldogok.

Boldogok azok, a kik az őserdők mélyén, messze távol, fáktól kerített csendes tisztásokon élnek. A hová mi még el nem jutottunk.

Ezek már hozzánk hasonlatosak. Kérlelhetetlenül, egyre kísérti őket az átkok átka, a mi megejtünk — a pénz.

Báró Babarczyné Jóna Jolán.

HELLÉ.

REGÉNY.

(Folytatás.)

Irta Marcelle Tinayre. — Fordította M. Hrabovszky Julia.

III.

Öreg cselédünk, Babette nélkül Sylvain bácsi és én, a legnagyobb zavarban lettünk volna. Még nagyon fiatal voltam a háztartás vezetésére és semmi érzékem sem volt a háztartás részletei iránt. Sylvain bácsi a leggyakorlatlanabb ember volt a világon. Nekem fogalmam sem volt a pénz értékéről. Babette a régi, hűséges és morgó cselédek tekintélyével közbe lépett:

— Nagyságos úr — mondta — vakációt kell adnia Hellé kisasszonynak. Mit fog csinálni, ha majd férje és gyermekei lesznek és nem lesz képes egy gombot felvarni, egy kotletet kisütöni? Mert hisz csak férjhez megy majd...

— Talán...

— Hogyan, talán? — vágott közbe Babette indignálódva. — Van a városban elég fiatal úr...

— Azok a hülyék, azok a bambák, azok a szamarak! — vágott közbe Sylvain bácsi. — Azt szeretném én látni, hogy ezek közül a baromok közül valamelyik meg merje kérni Hellé kezét!

— Ugyan nagyságos úr — szölt Babette — ne kiabáljon olyan nagyon! Ne higgye ám, hogy a kisasszonyt olyan könnyű lesz férjhez adni... A kisasszony nagyon helyes, vagyon van és előkelő születésű, de a nagyságos úr túlságosan sok tájszóval tanította meg. Az emberek félnek ettől.

Nagybátyám nevetni kezdett.

— Légy nyugodt Babette, megvan a magam terve.

Meg volt azonban engedve nekem, hogy Babette vezetése alatt a háztartással foglalkozzam. Még egy év múlt el.

Október vége felé járt. Nagybátyám gondolkodóbbnak látszó mint rendesen.

Egy napon a levélhordó levelet hozott neki, melyet elégtétellel olvasott.

— Hellé — mondta nekem — jer a kertbe, beszédem van veled.

Egyike volt azon őszi délutánoknak, mikor a fénysugarak tompított rezgése, a forró hónapok alatt nem létező, élénk színezést ad mindennek. A nyári naptól elsárgult levelek, a

ragadja meg. A második kötetnek, a *Novella* című műnek kompaktabb a tartalma. Első darabja primör: Bródy tizenhét éves kora, első regénye vagy jobban mondva hosszabb novellája. Fiatalos, zöld, kiforratlan, de tele tapogatózó ügytelenséggel, de már benne van csirákban az egész későbbi Bródy: az önmagával folyton vívódó, nyugvópontjára jutni nem tudó, megállapodott világnézetet elérni nem tudó nyugtalan szellem a megvan a verista formáknak és szölamoknak és a gyökereken romantikus szellemnek az az ellentéte, a mely Bródy minden munkájának legjellemzőbb vonása. Érdekes e mellett a kezdetleges kísérlet mellett látni a mai, ereje virágjában levő kor természetét, az újabb novellákat, a melyekben — rossz irányban, jóban — megvan kifejlődve minden, a mi amában csak csirázdik a megvan az is, a mit azóta tanult. Egy-két rendkívül finom dolog van a novellák közt, Bródy írói munkája javából való.

Bariek kalandjai. Egy igen tehetséges, fiatal festőművész, *Mihály Rezső* finom és művészi képessége jelent meg ezzel a címmel. A tarka, színes, naiv fantáziával megfestett képek, könyvdriszek érdekes kísérletek abban az irányban, hogy a mai művészt igyekezik egyrészt hozzáférközni a gyermek képzeltvilágához, másrészt művészi tenni a gyermeki fantázia gyögyösét. Humor, ötlet, a gyermeklélek ismerete és művészi megérzése díktálta a könyv képeit a művészek s aligha csalódnunk, ha azt hisszük, hogy meg fogja vele találni az utat a gyermekek tetszéséhez.

A Magyar Könyvtár. Letűjabb sorozatában, melyet a vállalat szerkesztője, *Rudó Antal* kiváló gondokkal állított össze, négy kiváló érdekességű füzet jelent meg. Az egyik *Jacques Futrelle* kis fantasztikus regénye *A gondolkodó gép* *Woida Margit* fordításában, a másik *Ambrus Zoltán* egy hosszabb és két rövidebb novellája *Lillias* címmel, a harmadik a mai Bécse egyik legkedveltebb írójának, *Felix Salten*-nek öt finoman jellemrajzoló novellája *Művészek felségei* összefoglaló címmel, a mely kifejezi a novellák tárgykörét is. A negyedik füzet végül Shakespeare hírneves előzőjének, *Marlowe*-nak *Doktor Faustus* sokat emlegetett drámái költeményét teszi a magyar olvasó számára hozzáférhetővé *Londesz Elek* gondos fordításában és bevezetésével.

A szabadságharc anekdotáinak. A szabadságharc történetének buzó és lelkes ismertetője, *Farkas Emőd* egy kötetben összegyűjtötte azokat az anekdotákat, a melyek a szabadságharc idejéből valók vagy egy-egy személyre vonatkoznak.

Néhány száz jellemző vagy mulatságos adoma van a könyvben, érdekes emlékei egy letűnt nagy kornak.

A Jó Pajtás, Sebök Zsigmond és Benedek Elek képes gyermeklapja január 8-iki számában közli *Váradí Antal* versét, *Mikszáth Kálmán* *A varászló kovács* című meséjét, *Dörnyögő Domotor* utazását a Vaskapuhoz, *Sebök Zsigmondtól*, *Benedek Elek* verses meséjét *Tóth Janesika* szarkájától, *Zsoldos László* elbeszélését, *Moldován Béla*, szép képét, *Schöpflin Aladár* tanulmányos elbeszélését. Egy kedves keleti mese, *Rákosi Viktor* új regénye *Garay Ákos* rajzaival, a *Kis Krónika* rovat aktualitással, a rejtvények, szerkesztői úzenetek egészítik ki a szám tartalmát. *A Jó Pajtás*-t a Franklin-Társulat adja ki, előfizetési ára negyedévre 2 korona 50 fillér, egyes szám ára 20 fillér. Mutatványszámot kívánatra ingyen küld a kiadóhivatal. (IV. ker., Egyetem-u. 4.)

Új könyvek.

A fehér páva. Kisvárosi történet. *Irta Herczeg Ferencz*. Budapest. Singer és Wolfner.

Komédia. *Irta Bródy Sándor*. Budapest. Singer és Wolfner.

Novella. *Irta Bródy Sándor*. Budapest. Singer és Wolfner.

Bariek kalandjai a nagyvilágban. Írásban és rajzban meséli *Mihály Rezső*. Budapest; a «Kéve» művészegyesület kiadása; ára féléveskötetésben 2-40, diszvásonkötésben 3 korona.

A Magyar Könyvtár új füzetei: 601. *Jacques Futrelle: A gondolkodó gép.* (Van Dusen professzor esetei.) Fordította *Woida Margit*. Ára 30 fillér. 602. *Ambrus Zoltán: Lillias.* Ára 30 fillér. 603. *Felix Salten: Művészek felségei.* Fordította *Róza Géza*. Ára 30 fillér. 604. *Marlowe: Doktor Faustus.* Drámái költemény. Angolból fordította *Londesz Elek*. Budapest, Lampel R. k. k. (Wodianer és fia) r. t.

Az 1848-49-iki szabadságharc anekdotáinak. *Irta Farkas Emőd*. Budapest, Róza Kálmán és neje. Ára féléveskötetésben 3 korona, egész vásonkötésben 4 korona.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közlelebi napokban: **ERŐS SÁNDOR**, nyug. ref. tanító s volt 48-49-iki honvéd strázsamester 79 éves korában Iharosberényben. — **GARAY ANTAL**, nyug. uradalmi főbíró, *Garay János* költő testvére, 82 éves korában Tolnában. Az elhunyt

elnöke volt a tolnamegyei függetlenségéi és 48-as pártnak és rendíthetetlen híve volt a függetlenségéi eszméknek. Hálálát több gyermeke, köztük *Garay Ákos* ismert festőművész gyásolja. — **NUSZNA DEZSŐ**, nyug. törvénytudó bíró, 57 éves korában Sztamóron. — **KOLLARTS JENŐ** nagyerkeskedő, a *Ferencz József*-rend lovagja, 69 éves korában Budapestben. — **KÁLÓCZY GRÓNY**, nyug. megyei árvaszéki jegyző, 46 éves korában Győrött. — **Dr. POPOVITS ISTVÁN**, Zombor város tisztí főorvosa, 56 éves korában Zomborban. — **Dr. ARJAY ENDRÉ**, ny. vármegei főorvos, 67 éves korában. — **Dr. STREITZ GÁBOR**, bácsfeketehegyi orvos, 45 éves korában. — **Szuhafői dr. SZUHAY JÓZSEF, a korompai vasolvasztók igazgatója, ref. főgondnok, Szepes megye törvényhatósági bizottságának tagja, 47 éves korában Korompán. — **Keresztesi SZENDE ZSIGMOND**, magyar államvasúti főellenőr, néhai Szende Béla honvédelmi miniszter utolsó fia, 54 éves korában Budapestben. — **Kölcsei KÖLCESY ANTAL**, 85 éves korában Mikola községben. — **Tóth Imre** földbirtokos, Fejérmegyei törvényhatósági bizottsági tagja, 53 éves korában Pázmándon. — **Winkelheimeinek Kőszeghy (WINKLER) ADÁM**, Sáros vármegye steini felsővizközi járása főszolgabírája, 53 éves korában Budapestben. — **VUKALOVITS ANTAL** építómester, 72 éves korában Pécsen. — **Bernátfalvi BERNÁTH JENŐ**, volt belügyminiszteri fogalmazó, 60 éves korában Budapestben. — **TRITTNER BERTALAN** Fehérléptemlő városának nyug. számvelője, 62 éves korában Fehérléptemplomban. — **STELZL KÁROLY**, 86 éves korában Budapestben.**

Özv. GEBHARD IGNAZÉ, szül. Seidel Antónia, a koronás arany érdemkereszt tulajdonosa, a székesfehérvári jótékony nőegyesület elnöke, 76 éves korában Székesfehérváron. — **Özv. ROTTER ISZAKNÉ**, szül. Reinitz Fanny, 93 éves korában Székesfehérváron. — **Özv. PRZEK FERENCZÉ**, szül. Neixner Emilia, 77 éves korában Budapestben. — **Özv. HOFFER BERNÁTNÉ**, szül. Veisz Rozália, 73 éves korában Budapestben. — **Dr. BÖKE GYULÁNÉ**, Budapestben. — **Özv. id. WIRZFELD GYRÉNÉ**, szül. Magyar Viktória, 70 éves korában Tiszánán. — **NOVÁK JÓZSEFNÉ**, szül. Gótz Adél, 60 éves korában Sándorfalván. — **FERENCZY KÁROLYNÉ**, szül. Bruncka Eleonóra, 58 éves korában Veszprémben. — **FORSSER KÁROLYNÉ**, szül. Hackl Laura, 39 éves korában Új-Aradon. — **Erdős IRÉNE**, Erdős Gyula fejevgyári főtisztviselő egyetlen lánykaja, harmadfélves korában Erzsébetfalván. — **SEZENDY PÁLNÉ**, szül. Melly Anna Piliiscsában. — **JUNGMANN KÁROLYNÉ**, szül. Bródy Hermina, Budapestben.

EGYVELEG.

* **Római mozaikpadló.** Kölnben nagy római mozaikpadlót ástak ki, mely geometriai alakokat és állatfigurákat ábrázolt. Egy római háznak volt ez díszé, melynek oldalfalaiból ma is látni romokat. G. L.

* **Jeruzsálem pusztulásának első adatait** csak nemrégiben találták fel Egyiptomban egy faalkotmányon. Gyönyörű latin betűkkel írt 50 sor ez, mely Titusnak Kr. e. 69-70-ben történt sikeres jeruzsálemi ostromát tárgyalja. G. L.

SAINT-RAPHAËL
FRANCZIA TERMÉSZETES BOR
A gyomor legjobb barátja
bevált anémia, ideg- és gyomorbajnál és lábadozó betegeknek.
Kapható minden gyógyszerárban 6.— koronájával.
Főraktár: Apotheke „Zum heil. Geist“ Wien, I. Operngasse 16.

Magyar-lengyel elite társas utazás Palesztina és Egyiptomba. *Dr. Teodorowitcz József* érsek személyes vezetése mellett a leMBERI ELŐKÉLŐ társaság jövő év március havában keleti utazást tesz s ez alkalomból a magyarokat csatlakozásra hívja föl. Bővebbet lapunk hírdetési rovatában.

A villamoság a betegápolás szolgálatában. Számtalan reumában szenvedő sikerrel használja a legtöbb orvos által ajánlott villamos melegítőt. Villamoság által fölmelegíthető borogatók a test bármely részére, melyek bármely villamosvezetékhez kapcsolhatók. A hőgyek eszményi irrigátorja a villamoság által fölmelegíthető irrigátor, melyben a víz öt perc alatt melegszik föl. Villamos terapeutikus indukciók készülékek köszvény, rheuma, hűdések, stb. ellen. Villamos mikrofon, nagyothallók részére. Sensatios találmány. Rengéseket a leggyorsabban intéz el *Kaleti J.* villamos gyógykészülékek gyára, Budapest, IV., Koronaherzeg-utca 17.

A «VASÁRNAPI UJSÁG»
58-ik évfolyama.

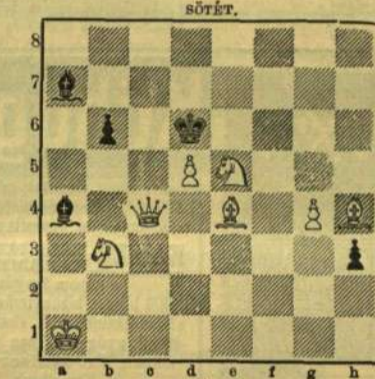
A «Vasárnapi Ujság» a legrégibb magyar szépirodalmi és ismeretterjesztő képes hetilap, évenként több mint 130 íven s több min

másfél ezer képpel, legjelesebb hazai íróink és művészeink közreműködésével jelen meg.
Előfizetési feltételeink:

A «Vasárnapi Ujság» negyedévre 5 korona, fél évre 10 korona.
A «Vasárnapi Ujság» a «Világkrónika»-val negyedévre 6 korona, fél évre 12 korona.
Az előfizetések a «Vasárnapi Ujság» kiadóhivatalába, Budapest, Egyetem-utca 4. szám küldendő.

SAKKJÁTÉK.

2726. számú feladvány Feigl M.-től, Bécse.

Viláos indul és a harmadik lépésre mattot ad.

A 2722. számú feladvány megjelése Herland S.-től.

1. Kc1-d1 ... a3-a2 (a) 1. ... Ka1-a2
2. Bb4-b5! ... d4-d3 2. Kd1-c1 ... t. sz.
3. Hd5-b4 ... Ka1-b1 3. Bb4-b1 ... t. v.
4. Bb4-c2 † matt. 4. Hd5-c3 † stb.

Helyesen feltették meg: Merényi Lajos. — *Geist József* és *Sark Vilmos.* — **A Budapesti Sakk-kör.** — **A Budapesti III. ker. Sakk-kör.** — *Ludányi Antal.* — *Wyszechod Pál.* — *Beer Mór.* — *Gottlieb István (Budapest).* — *Németh Péter (Csongor).* — *Kintzig Róbert (Fakert).* — *Müller Nándor (Szombathely).* — *Hoffbauer Antal (Lipótvar).* — *Szabó János (Bakony-Szentlászló).* — **A Győri Sakk-kör.** — *Székely Jenő.* — *Mészey József (Győr).* — **A Zborói Társaság.** — **A Kalocsai Katholikus Kör.** — *Vetres Miklós (Zirc).* — *Ij. Hubay Bertalan (Budapest).* — **A Dunaföldvári Egyenlőség köre (Dunaföldvár).**

Baross Mihály (Biharüdvári). — *Csolnoki István (Hajduhadháza).* — **A Letélezi Gazdasági Kaszinó (Letélezi).** — *Lautyk János és Balvák János (Alberti-Isza).* — **Csergeri Kaszinó (Cserger).** — *Király Mihály (Zenta).* — *Kunn Roszót (Temesváros).* — *Budai Sakkor Társaság (Budapest).* — *Patkó Imre (Talpas).*

Szerkesztői úzenetek.

Tetemrehívás. A travesztiák fajtáját általában nem nagyon kedveljük, olyan travesztiát pedig egyáltalán nem közölhetünk, a mely egy éleztalban már megjelent, s az önképzőkörökben — mint a szerző maga mondja — szétében szavalják.

Szeretek mindent. Tűköt előtt. *Mikor magányosan* stb. Középszerű dolgok, ezekkel ugyan nem tudna kíválni a mai versírók rengeteg tömegéből.

Báros-bájos. Izáé. Egyelőre tessék csak megmaradni az önképzőkörben. Ott az effélenek több a kelete.

Hóvirág. Bizony, nem találunk benne mást, mint technikai gyakorlatosságot; igazi költői szellemet nagyon keveset.

Párbaj a szívemmel. Tisztán reminiscenciák visszacsengése.

A leszámolás. Dagályos, szónokló hang, kevés lendület, sekély gondolatok.

Jézus ünnepe. Az alkalom, melyre készült, nagyon megható s erre a célra jó is lehetett, de — jól sejtette — a mi lapunkba mégsem való.

KÉPTALÁNY.

Az 50-ik számban megjelent képtalány megjelése: A nagy gondok jó tulajdonsága, hogy megemészik a kisebb gondokat.

Felolós szerkesztő: **HOITSY PÁL.**
Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Réaltanoda-u. 5. Kiadóhivatal: Budapest, IV., Egyetem-utca 4.

Svájci selyem vámmentesen házhoz szállítva!

Kérjen fekete, fehér vagy színes újdonságainkból mintákat! *Cépon, Duchesse, Cachemire, Messaline, Oétele, Eolienne, Shanung, Mousseline* 130 cm széles, méterenként 1 E 20 t.-től kezdve. Búváknak, blúzoknak, stb. nek való. **Bársony és pelliúche**, egyenletlen himzett blúzok, valamint batist, pamut, vászon- és selyemruhák — Mi csak a garáttalán erős selyemű-eteket adunk el vám- és portómentesen dírcet megismerőknak.

SCHWEIZER & Co., LUZERN U 24 (Svájcz.)
Selyemkivitel. — Királyi udvart szállító.

Elismert fogorvosok véleménye szerint a

SAJVIZ PÓR-FOR FOGKREMEM FOGKEFE

ma legértékesebb orvosi száj és fogápoló szerek.
Kaphatók egy-egy ártak és drogeriákban. Megrendelhetők a Sanitol főraktár Miskolcban is.

Soha többé!

nem esérélek szappannal, mióta a **Bergmann-féle** szappan. liliomtejszappant használom (egyedül gyártók: **Bergmann & Co.**, *Tetschen a E.*), mert az összes gyógyszerészek között ez a leghatasosabb és kizárólag csak általa érhető el szép, gyöngéden puha és szeplőtől mentes arczbor. Darabja 80 fillérért minden gyógyszerárban, drogeriákban és illatszerekkereskedésben stb. kapható.

SALVATOR kiváló bór- és lithiumos gyógyforrás

vele- és hólyagbajoknál, köszvényénel, cukorbetegségnél, vörhenyénel, emésztési és lélegezési szervek hurutjainál kitűnő hatású. — Természetes vasmentes sárvíz.

Kapható ásványvízkereskedésekben és gyógyszerárakban. **SCHULTES ÁGOST** Szinye-Lipóci Salvatorforrás-vállalat, Budapest, V., Rudolf-rakpart 8.

Kufeke
Gyermekeknek és felnőtteknek.

„ALTVATER“
GESSLER
BUDAPEST.

ÉKSZEREK EZÜSTNEMÜEK

ORAK, egyházi szerek, angol, francia, kínasámi díszítyék, györi áru bevezetőit. Legújabb angolrendszerei részletes leírásokkal.

SÁRGA JÁNOS sz. és kir. udv. szállító, ázsary. Kolosváry.
1911. év február-tól Budapest, IV., Kilyó-tér 1. sz. képes nagy ártjegyek ingyen.

BLUM LAJOS kőfaragó és sárkö üzlete
Budapest, VIII., Köstemető-út 4. sz.
«Kulatór» művészi siremlékek állandó kiállítása.

SIREMLÉKEK egyszerű és díszesebb kivitelben kaphatók.

Magyar-Lengyel Elite Társas Utazás Palesztina és Egyiptomba.

A leMBERI ELŐKÉLŐ társaság tagjai *Dr. Teodorowitcz József* érsek személyes vezetése mellett 1911 március havában, rakarival érdekes programmal keleti utazást tesznek, melyre a magyarok is meghívatók. A társaság a tengeri utat egy minden kényelemmel berendezett külön hajóval teszi meg. A program felölti *Bukarst, Konstanza—Konstantinápoly—Smyna—Nazareth—Caifa—Jeruzsálem, illetve Cairo—Alexandria* és Athén városok meglátogatását. Utazás időtartama 24—25 nap. Résztvevői ártak: Egyiptom bevonásával I. oszt. 1030 kor. II. oszt. 850 korona. Egyiptom kiugasztásával I. oszt. 900 kor. II. oszt. 700 kor. (6-szaz költségek beleértve). Prospektussal szolgál a techn. rendezőség.

Hyrenbach utazási iroda Villach (Karintia), vagy **Bárd Ferencz-féle** zeneműkereskedés és színházjegyjroda, Budapest, **Kossuth Lajos-u. 4.**

Rendeléseknél sziveskedjük lapunkra hivatkozni.

Lohr Mária (Kronfus)
szípke-, vegyítiszítót-, kelmepestő-, szőnyegporoló- és szőrmegöyő gyári-intézet. * Telefon 57-08
Budapest, VIII. kerület, Baross-utca 85. szám.

TATRALOMNICZ TÉLISPORT SEZON: december 15-től március 15-ig. a legzebb bob- és rodiópálya új felvonalával. Posta. Távirada. Telefon. Vasutállomás. Összetűtetés mindenfelé. Prospektus.

Soha ki nem apadó forrása az erőnek

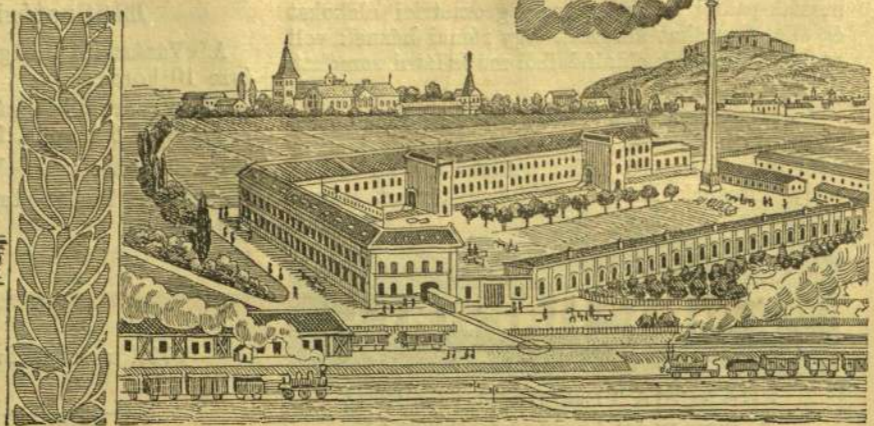
mindazokra nézve, akiken az élet mély sebet ütött, akiknek munkabirása szellemi vagy testi túleröltetés folytán megcsappant, vagy akiknek ellenállását súlyos kedélybántalom vagy kórággy ingatta meg — a Sanatogen. A Sanatogen az emberi szervezet legfontosabb és legértékesebb tápelemeit egyesíti magában, gyorsan és biztosan pótolja az elhasznált vagy nem eléggé fejlett erőket, eltűnteti az ideges ingerlékenységet és új életkedvet hoz. Több mint tizenkétezer orvos részben lelkes elismerésének közzöni azt a páratlan hírnevet, melylyel mint erősítő- és üditőszér bir, mert

hatását soha meg nem tagadja.

Kimerítő ismertető fűzetet ingyen és bérmentve küldenek Bauer & Cie, Berlin, SW 48.

David Károly és fia
DOBOZGYÁRA

POSTATAKARÉK-PÉNZTÁR
MAGYAR-CHEQUE-SZÁMLA 434.
OSZTRÁK-CHEQUE-SZÁMLA 847956
SÜRGÖNY-CZÍM: "CARTONAGE"
TELEFON: 41-48.

Ez az, a milén akarok:

Palma Kaucsuk Cipősarok

WESZELY BUDAPEST
ISTVÁN :: IV. KER. VÁCZI-U. 9.

Téli és nyári sportcikkek nagy választékban. «Rohonczy-Columbus»-korcsolyák és «Achilles»-bokaszijjak főraktára. «Les Alexander», Mars, Hercules stb. korcsolyák. Jég hockey, Sportszánkók, Davosi Ródlj, Flexible Flyer Bobsleigh, Tobbogan, Skeleton, hó- és jég sport-sapkák, keztyűk, Sweaterok, hőczipők, halina csizmák legjobb minőségben. Lawn-Tennis, Golf, Croquet, Football stb. Testező szobatornaszerek. Árjegyzék bérmentve küldetik.

Párisi világtállítás 1900: Grand Prix.

Kwizda Restitution - Fluidja.

Mosóvíz lovak számára, egy liter ára K 280. — Udvári és verseny-istállóknak több mint 40 éve használatban; nagy feredalmak után újra erősít, az inak merevségét megszünteti és a lovat trainingben kiváló képességűvé teszi.

Kwizda Restitution-Fluidja szőgy, citmka és csomagolás végre. Csak az itt látható védjeggyel valódi. Kapható minden gyógyszerárban és drogeriában. — Képes árjegyzékek ingyen és bérmentve. Főraktár: Török József gyógyszerár Budapest, Király-utca 12. Andrássy-ut 25.

KNUTH KÁROLY

MÉRŐK ÉS GIYÁROS
Cs. és kir. fonsége József főherceg udvari szállítója.
Gyár és iroda: Budapest, VII., Garay-utca 10.

Központi és gőzfűtések, légszusz- és vízvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vízerőművi emelőgépek stb. — Tervek, költségvetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készíttetnek.

Köhögés

rekedtséget, hurutot, gőres köhögést gyorsan és biztosan megszüntetnek az orvosilag kipróbált **KAISER-FÉLE MELL- KARAMELLÁK** három fanyóval.

5300 hiteles bizonyítvány, 20 sikerről tanuskodik. Csomag 20 és 40 fill. győgyárakban és drogeriákban. Fr. Kaiser Bregenz, Vorarlberg.

PÁRISI VAJCRÉME

Ar. 2 és 1.50 K. Alaposan győgyítja az arczób minden természetellenes tisztatlanságait és beteges képződményeit. — Főraktár Ausztria-Magyarország részére Nikollts Emil győgyserésznél, Nagybecskerekben. — Kapható minden gyógyszerárban és drogeriában.

NINCS szebb, olcsóbb és kedvezőbb ajándék mint egy gramofon!

Gramofonok és lemezek részletesre és legelőcsőbb Magyarországon

TÓTH JÓZSEF gyári nagyraktárában, Szeged, Könyök-utca 9. Képes árjegyzék ingyen és bérmentve.

ÓVJA A LÁBÁT

Minden kellemetlenség, különösen a terhes talpizadás és talpigéres eltűnik néhány nap alatt a dr. Hőgyes-féle impregnált Asbesttalpak használatával. Párja K 2. — Legjobb és legbiztosabb segítség lábának a dr. Hőgyes-féle impregnált Asbesttalphet az aczéscuklóval. Párja 4 kor. Az aczéscukló fölé egy impregnált dr. Hőgyes-féle Asbesttalp van feszítve, hogy a lábának kellemes és biztos felvége legyen. A járás ruganyosabb és a gyaloglóképesség kitartóbbá válik. Ludaltalpaknak nélkülözhetetlen. Székfűdés után. **Wien, Dominikanerbaust No. 21.**

BUTOR

izléses és szolid kivitelben, teljes lakberendezések készítője vagy részletek kapható

Sarkány J.
butorparosnál, Budapest, VII., Erzsébet-körút 26. sz. műhely és raktár.

ÁGYTOLLAK!

Legelőnyösebb bevásárlási forrás:

Magyar Kereskedelmi Vállalat, Miskolc 2.
Tessék árjajánlatot kérni!

FRANKLIN-TÁRSULAT
Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.

TÁTRAFÜRED

a legelőkelőbb téli győgyhely és sporttelep

1020 méter. — Remek téli klíma. A kontinens legnagyobbb hópályája, villamos síklós vasuttal. Téli sportklub. Minden modern kényelem. Elsőrangú konyha, mérsékelt árak. — Idény: december elejétől márczius végéig. Tüdőbetegék kizárva. Közlebbivel szolg. a Grandhotel igazgatóságá

ÓVÁS!

Régi elterjedt hírnemes dr. Forti-féle sebtapasz kiválósgát eddig semmiféle más tapasz nem érte el. Tekintve, hogy dr. Forti-féle sebtapaszt országsszerte hamisítják, saját érdekében óva intem tehát a n. é. közönséget, hogy vásárlásnál kifejezetten csakis valódi dr. Forti-féle sebtapaszt kérjen s

tapaszt kinalnak, azt mint káros utánzatot határozottan utasítsa vissza, mert az ártalmas hamisítvány.

ha utánzatot vagy általános

Forti László az egyedül valódi dr. Forti-féle sebtapaszk készítője. — Budapest, I., Vár, Uri-utca 43. szám.

HALTENBERGER BÉLA

Ruhafestő-, vegytisztító- és gőzmosó-gyára **KASSA**

ruhákat, felöltőket, télikabátokat, mindennemű ruhaneveket a legszebben tisztít és fest. — Gallérok, kézelők hófehérré tisztítottak. — Alapítási év 1810.

HECKENAST GUSZTÁV

ZONGORATERMEI

Bpest, csakis Gizella-lér 2.

IBACH-ZONGORÁK egyedülálló képviselője

ALAPITVA 1865.

IBACH-songorát játszanak és ajánlanak: Backhaus, Dohnányi, Pognot, Alice Ripper, Sauer, Stefaniay stb.

A budai Szt.-Lukácsfürdő

«Nagyszállodájában» és «Thermal-szállodájában» szoba teljes ellátással napontként 10 koronától feljebb. Minden szoba kilitással a Dunára. Kénes iszapfürdők és iszapborogatások. Fűrdőismeretést díjmentesen küld. — Szt.-Lukácsfürdő részvénytárs.

MARGIT-CREME

A MARGIT-CREME a főrangú hölgyek kedvezé szepítő szere, az egész világon el van terjedve. Páratlan hatása szerencsés összehállításában rejlik, a bőr azonnal felveszi és kiváló hatása már pár óra lefolyása alatt észlehető.

Mivel a MARGIT-CREMET utánozzák és hamisítják, tessék eredeti védjeggyel lezárt dobozt elfogadni, mert csak ilyen készítményért válik a készítő mindenemű felelősséget.

A MARGIT-CREME ártalmatlan, szirtalan, vegyiszta készítmény, amely a külföldön általános feltűnést kellett.

Ar. 1 K. Margit-magppan 70 fill. Margit-póder 1-20.

Gyártja Földes Kelemen laboratoriuma Aradon. Kapható minden győgyserár, illatszér- és drogu-süzletben.

TÖRLEY TALISMAN CASINO RÉSERVÉ

Valódi nemes harezzi kanári madarak.

Kitűnő és szorgalmasan éneklő himek darabja 8, 10, 12, 15 18, 20 és 25 korona, tenzészőstények darabja 3 és 4 korona. Elő megérkezésért szavatolok! A legmesszebbmenő garanciáikk. A szállítási, mintán a csomagolás a legelőszűreben eszközöltetik, a legmagyobb hidegben is történhetik.

NEUMAYR PÁL Zalaegerszegen.

SZŐLŐOLTIVANYOK

szőlővesszők és finom érmeleki bokok beszerzésére legmelegebben ajánljuk a legjobb hírnemek örvenő

SZÜCS SÁNDOR FIA szőlőtelepet Biharórzegen.

Képes árjegyzéket tanulságos tartalommal ingyen és bérmentve küld a cég. Ezen árjegyzéknek egyetlen t. írtól, szomszédokra hárnyozni, mert sok mindenki érdekli dolgot tartalmaz. Tehát senki el ne mulassza egy levelezőpon kern. Öleő ár és pontos kiszolgálás. Több ezer elismerő levél. Készlet: 3 millió.

Nemzeti Antiquarium

könyv- és műkereskedés

BUDAPEST, V., Váci-körút 42.

Vesszünk könyveket, nagy könyvtárakat, régi nyomtatványokat, okleveleket, híres emberek levelezéseit, festményeket, metszetteket, mindennemű régiségeket a legmagyobb áron készpénzért.

chininezukorkája iztelen chuninból.

Többszörösen kitűntelve, 1869-ben a magyar orvosok és természetvizsgálók fumei vándorgyűlésén 40 arany pályadíjjal jutalmazva.

Láz ellen! Nem keserű!

Legjobb szer láz, váltóláz, malária ellen, különösen gyermekeknek, akik keserű chinint bevenni nem képesek.

Valódi, 11468 ha minden egyes piros csomagolópapíron **Rozsnyay Mátás** nevalárása olvasható. 11266

Rozsnyay Mátás győgyseretára Arad, Szabadság-tér.

Stöme

GARNITURÁKAT ÉS KABÁTOKAT VÁSÁROLJON

Elkán Gyula SZÜCSMESTER

NAGY ÁRUHÁZÁBAN VII. KÁROLY-KÖRÚT 17-19. DIVATLAP BÉRMENTVE ÖLCSŐ SZABOTT ÁRAK! TELEFON 100-86

hajfestőszer a Czerny-féle Tanningene

betegik eltart, soha nem fog. Ar. 5 korona. Levelczem: Wien, XVII., Karl Ludwigstr. 4. Raktár I., Maximilianstrasse 9.

Szépsége

sokkal tovább tart, ha állomában Czerny-féle keleti Borszékjet használ. Az ára 2 kor. A hozzávaló Balsamszappan 60 fillér.

A Czerny-féle Osan

a legjobb a fogaknak és a szájaknak. Osan-szájvíz 1 korona 70 fillér. Osan-fogpor 88 fillér. — Kapható győgyserárakban, drogeriákban és illatszertárakban.

Bőrszékikpar

Kendi Antal Budapest, IV., Semmelweis-u. 7.

ANGOL BŐRBUTOR készítése, festése és renoválása saját műhelyemben. Ebédlőszékék, irodafotelek valódi bőrrel. Ülőbutor állványok kárpitozása Székátalakítások!

FAMOS

legjobb és legolcsóbb uti palack

vadászoknak, turistáknak, betegeknek stb. különösen alkalmas! — «FAMOS» legújabb palack italk hidegen vagy melegen tartására! — Hideget hidegen, melet melet tart 24 órán át minden előkészület nélkül. Legfinomabb műbőr burkolattal, szolid és tartós kivitelben, lecsavarható kupakkal, mely ivópohárnak használható.

Árak: 1/4 liter 8 korona, 1/2 liter 10 korona, 1 liter 18 korona.

Főraktár: Keleti J. Bpest, IV/2., Koronaherceg-u. 17/1.

Miről lehet felismerni

azokat az urakat és hölgyeket, akik

DIANA-SZAPPANNAL

a szappanok királyával mosakodnak?

1. Aki Diana-szappannal mosakszik reggel, annak arczbőre mindig tiszta és fehér.
2. Aki Diana-szappannal mosakszik reggel, annak arcza sohasem fényes, valamint az orra sem.
3. Aki Diana-szappannal mosakszik reggel, annak arcza és orra sohasem vörös, kék, érdes.
4. Aki Diana-szappannal mosakszik reggel, annak arczán a ránczok láthatatlanok.
5. Aki Diana-szappannal mosakszik reggel, annak arcza mindig üde, friss, ápolt.
6. Aki Diana-szappannal mosakszik reggel, annak kezei hófehérek, bársonyszerűen lágyak és finom tapintatúak.
7. Aki Diana-szappannal mosakszik, annak sem orrán, sem arczán mitesserek nincsenek.
8. Urak, kik Diana-szappannal mosakszanak, nyakuk hátsó oldalán sem láthatók soha a feldörzsölések és pattanások.
9. Uraknál nagyon gyakori borotválkozás után, az arczon és a nyak elő részén a kipattogzás és a pattanás: aki Diana-szappannal mosakszik, annál ez ki van zárva.
10. Aki Diana-szappant és krémét használ, annak arczáról és kezéről 6 nap alatt az összes tavaszi szeplők lemosódnak.

Tisztelt gyógyszerész úr! A mult hónapban küldött Diana-szappanból és Diana-krémből kérek két-két adagot hugom részére. Továbbá egy doboz fehér Diana-pudert. Sok szépitőszert használtam, de ily tökéletes készítmény egy sem volt. El is van terjedve városunkban minden jobbmódu uri családban. Marszill, 1908 decz. 30.
Tisztelettel Vanderpiji Guillone.

Tisztelt gyógyszerész úr! A minden oldalról agyondicsért Diana-szappan, Diana-puder és Diana-krémből én is rendelék egy-egy adagot. Ha az én szeplőim is úgy el fognak múlni, mint az összes barátomé, úgy több rendelést várhat tőlem, mert nagy az ismerettségem hölgyek között.
Berlin, 1908 deczember 26.
Tisztelettel Pauline Schneider.

Tisztelt úram! Kérek utánvét mellett három Diana-szappant. Orrom és arczom egészen vörös volt még néhány hét előtt, most a Diana-szappannal mosdom, attól teljesen megfehéredtem. Ezentul csak Diana-szappannal fogok mosakodni.
Hamburg, 1909 január 5.
Üdvözlettel
Frau Rosenberg, Beamter.

A Diana-puder teljesen ártalmatlan, az arczon gyönyörűen és egyenletesen tapad, szabad szemmel teljesen láthatatlan, nagyon kellemes és gyenge illattal bír, éppen ezért nemcsak hölgyek, hanem urak is használják.

Egy üvegtégely Diana-crém (nappali és éjjeli használatra) - - - - - 1 kor. 50 fill.
Egy üvegtégely Diana-crém (csak éjjeli használatra) - - - - - 1 kor. 50 fill.
Egy nagy darab Diana-szappan - - - - - 1 kor. 50 fill.
Egy nagy doboz Diana-puder szarvasbőrrel együtt (fehér, rózsaszín vagy sárga színben) - - - - - 1 kor. 50 fill.

Kapható egész Európában a gyógyszerlárokban, drogeriákban és parfümeriákban. A ki nem tudja saját helységében beszerezni, az rendelje meg a központból:

Erényi Béla gyógyszerész, Budapest, Károly-körút 5.

(A legkisebb megrendelés is postafordultával utánvétellel eszközöltetik.)

3. SZ. 1911. (58. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL.

BUDAPEST, JANUÁR 15.

Szerkesztési iroda: IV. Reáltanoda-utca 5.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 40 fillér.

Előfizetési
feltételek:

Egész évre - - - 20 korona.
Félévre - - - - 10 korona.
Negyedévre - - - 5 korona.

A «Világkrónika»-val
negyedévenként 1 koronával
több.

Külföldi előfizetésekhöz a postafalag meg-
határozott viteldíj is csatolandó.

TEPLOMOK ROMJAI EGYIPTOMBAN.

HUSÁGOK HIUSÁGA. «Láttam minden dolgokat, melyek lesznek a nap alatt, hogy ime mindezek csak hiábavalóság.» Így tanít Bölcs Salamon. S neki, a pompakedvelő hatalmas királynak, elhíhetjük, hogy őszintén, s meggyőződésből beszél. Korona tanúja is van a koronásfők között. Az a római császár, a ki rabszolgasorsban kezdte az életet, aztán gladiátor és közkatona lett, hogy végül az egész ismert világ korlátlan hatalmú ura legyen, a

ki legteljesebben ismerhette az élet keserveit és áldomásait, s a kinek legtöbb oka lett volna örülni élte alkonyán, mégis fájdalmasan sóhajt fel végső napjaiban: «minden voltam már, és minden hiábavaló.»

De azért, ha hiábavaló és hiúság is minden, s ha maga a hiúság is legfőképpen hiábavaló, azért még sines igaza a mi báró Eötvösünknek, a ki bűnösnek tartja azt a tanítót, a ki felkölti tanítványában a hiúságot. Mert hát nagy bölcseséggel van berendezve a világ, s a nagy emberi alkotások is sokszor alsórendű,

sőt alantas motívumoknak köszönik létrejövételüket. S talán egyetlen nemes tulajdonság sines bennünk, a mely annyi nagyszerű emlékművet, s évezredekre szánt építkezést alkotott volna, mint ép a hiúság.

Ez hozta létre az emberi kéz legtartósabban készült monumentumait, az egyiptomi gúlákat és templomokat. Nemesak a gúlákat, de a templomokat is. Mert hisz igaz, e templomok az istenek tisztelésére emelkedtek, de az építető fáraók dicsőségére, neveik és tetteik megörökítésére is. A falakon és oszlopokon lát-

AZ EDFUI TEMPLOM OSZLOPCSARNOKA.

AZ EDFUI TEMPLOM BELSEJE.